

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

N:r 1

Jan.

1955.

Pris 75 öre

ARBETSGLÄDJE

Uppmätt och färdigförpackat material för flättningsarbeten av olika slag såsom kakfat, serveringsbrickor, blomkorgar m. m. Populära och lättsålda modeller, begärliga på den öppna marknaden!

Rekvirera fullständig katalog

Vårt arbetsmaterial tillverkas och förpackas av sjuka och partiellt arbetsföra vid Arbetsträningsverkstaden vid Värnhems Vårdhem i Malmö. Vi vänder oss till sjukhus och vårdanstalter för att i samarbete med arbetsterapien ge sysselsättning åt sjuka och partiellt arbetsföra.

Two exempel ur vår katalog

HOBBYMATERIAL

Sallerupsvägen 26, Malmö Tel. 163 94
Arbetslokaler: Värnhems Vårdhem, Malmö

WANGELS

MALMÖ

när det gäller kvalitetsarbete i

Kemisk tvätt

Färgning

Pressning

Affärer:

Falsterbogatan 33	Tel. 113 43
Henrik Smithsgatan 1	„ 130 28
Engelbrektsgratan 11 B	„ 139 72
Ö. Förstadsgatan 46	„ 223 83
Regementsgatan 11	„ 752 10

Gusums Blixtlås

FABRIKSNEDERLAG

D. G. Rudholm & Co

Tel. 119 07, 144 07

BORAS

1000 Affärskuvert 10 kr.

Blyertspennor Amer ced. pr gross	10:—
Genomslagspost A ⁴ pr 1000 st.	7:50
Läderportfölj, 2 lås	15:—

Kontorsartiklar till LÄGSTA priser.

KONTORSLAGRET

G:la Brogat. 36 - Stockholm - Tel. 20 64 58

GEFLE METALLGJUTERI

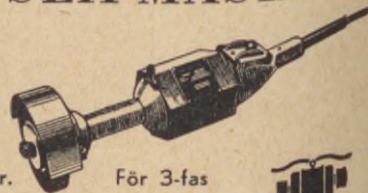
SVEN G. DAHLQVIST

Upplandsgatan 9, Box 251 Telefon 144 99
GÄVLE

Utför metallgjutgods i alla rödgodslegeringar i styckevikter upp till 600 kg.
Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÄR OFFERT.

HANDSLIPMASKIN

Omg. från lager.
Infordra offert!

För 3-fas
växelström.

ELEKTRISKA AKTIEBOLAGET

SIVERS & HÄGER

JÖNKÖPING TELEFON 193 30 VÄXEL

Status

RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Kontrollmärke
lagligen skyddat

HUVUDREDAKTIONEN I STOCKHOLM:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgironr 95 00 11.

LOKALREDAKTIONEN I MALMÖ:

Kamrergatan 3. Tel. 97 53 44.
Postgironr 95 00 65.Prenumerationspriser: helt år 8:—,
halvt år 4:50.

Ansvarig utgivare: EINAR HILLER.

Redaktör: SIXTEN HAMMARBERG.

Ägare: De Lungsjukas Riksförbund.

Annonsspriser:

1/1 sid. 400:—, 1/2 sid. 225:—,

1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—.

Småannonser:

60 mm spaltbredd 65 öre mm.

90 mm spaltbredd 90 öre mm.

Färgannonser 25 % tillägg.

För julnumret specialoffert.

De partiellt arbetsföra i statlig tjänst — uppmärksammas interpellation i riksdagen

För de partiellt arbetsföra och deras organisationer har det sedan lång tid tillbaka inte varit någon hemlighet att det är svårt för en person som på grund av sjukdom eller annat handicap blivit arbetshindrad att erhålla anställning i statlig tjänst.

Utrymmet tillåter inte att här gå in på alla de rigorösa bestämmelser i en utredning den statliga kommittén för partiellt arbetsföra plockade fram för åtskilliga år sedan. Det må endast exempelvis ur denna utredning nämnas att i vissa sammanhang kunde t. o. m. "tuberkulos i den närmaste släkten" te sig som avskräckande vid anställning i statlig tjänst. Och då kommer man närmast att tänka på det gamla kända bibelordet: "Det är lättare för en kamel att gå genom ett synålsöga än..." Nåväl, så tillkom så småningom bestämmelserna av år 1949, särskilda bestämmelser om partiellt arbetsföras anställning i statens tjänst, och därmed hade man åtminstone på papperet fått vissa direktiv för en modernare och humanare anställningspolitik. Vår egen glädje över framgången vid denna historiska tidpunkt var blandad med vissa farhågor att "den modernare synen" skulle ha svårt att slå genom i praktisk tillämpning. Så har det tyvärr även visat sig bli i praktiken och riksdagsman Sigfrid Jonsson, ordförande i De lungsjukas riksförbund, kunde med klara argument i frågan rikta en interpellation till chefen och statsrådet för civildepartementet vid höstriksdagen. Interpellationen besvarades den 7 december 1954 av statsrådet Gunnar Lange.

*

Riksdagsman Jonsson hänvisade bl. a. till att en utredning inom civildepartementet våren 1952 visar en-

ligt länsarbetsnämnderna att bestämmelserna av år 1949 om anställning av partiellt arbetsföra inte lett till någon som helst effekt. Efter den tiden har Rikskommittén för partiellt arbetsföra ställts inför många fall, som tyder på att det alltså är svårt att få förståelse för 1949 års bestämmelser.

Statsrådet Lange hade med hänsyn till detta negativa resultat i praxis på riksdagsman Jonssons förfrågan dels att besvara huruvida han var beredd att medverka till att bestämmelserna blevo kända och tillämpade i statsförvaltningen, dels att exempelvis genom ytterligare åtgärder underlätta de partiellt arbetsföras anställning i statlig tjänst.

Statsrådet ville med hänvisning till den anförda utredningen erinra om att en viss uppmjukning av anställningsprinciperna underlättat de partiellt arbetsföras möjligheter att få statlig tjänst, men att å andra sidan arbetsmarknadsorganen på sina håll inte kunnat förmärka någon ändrad inställning hos myndigheterna. Vidare ville herr Lange som sin mening särskilt framhålla hur viktigt det var i nuvarande arbetsmarknads-läge att tillvarataga den arbetskraft de partiellt arbetsföra representerar. Ur statsrådets svar kan vidare följande citeras: "I likhet med herr Jonsson anser jag därför, att myndigheterna bör ägna all uppmärksamhet åt de meddelade bestämmelserna. Jag avser att i lämplig form påminna myndigheterna om existensen av dessa bestämmelser. Jag är vidare beredd att uppta till prövning, om inte företagsnämndernas motsvarighet inom statsförvaltningen, dvs. samarbetsnämnderna, kan inkopplas på denna fråga." I övrigt betonade herr Lange att han för sin del skulle ägna de berörda problemen

uppmärksamhet i fortsättningen och att redan nu vissa undersökningar förberedes i antydd rikthing. I sitt svarstal ville herr Jonsson främst uttrycka sin uppskattning av statsrådets allmänt positiva inställning i frågan och att den partiella arbetskraften uppmärksammas och erkännes ur arbetsmarknads- och folkhushållningssynpunkt. Att det föreligger svårigheter även ur arbetsgivaresynpunkt är lätt förklarligt, men även de svårigheterna är väl till för att övervinnas. När staten svarar för omskolning och utbildning av denna kategori, bör det också vara statens sak att i stor utsträckning se till att dessa människor beredes lämplig anställning framhöll riksdagsman Jonsson.

*

Interpellationen uppmärksammades livligt i press och radio och redan det är ju en framgång för sakens vidare gång. Många kanske mena att allmänna deklarationer från statsrådsbänken inte är så mycket värda — knappast ens den trycksvårta man kostar på dem. I den praktiska tillämpningen kommer det i alla fall att gå i de gamla hjulspåren och det är alltid lätt att hitta motiveringar för att kunna hålla de partiellt arbetsföra utanför vid platstillsättningar. Detta kan skrivas på det negativa kontot med tidigare erfarenheter i friskt minne, men där finns positiva sidor med denna gång som förtjänar att betonas starkare. Det har under den förhållandevis korta tid våra arbetsvårdsorgan fungerat samlat tillräckligt med hållbara bevis för att den s. k. partiella arbetskraften (själva beteckningen är ju mycket missvisande) rätt placerad och använd representerar ett tillskott ur arbetsmarknads- och folkhushållningssynpunkt som vi inte har råd att undvara. Vidare skulle det vara en stor orätt att fränkänna statsrådet Lange den positiva vilja, som otvivelaktigt avspeglar sig i hans formuleringar. Som nybliven civilminister gav han här ett gott prov på en framställningskonst utan alltför många undanglidningar, vilket ligger frestande nära till hands då besvärliga frågor kommer på tapeten. Man kan väl också slutligen betona, att tiden och själva utvecklingen i dagens social-sverige är gynnsam för de partiellt arbetsföra. Vid ett årsskifte som vi nu står inför med genomförande av allmän sjukförsäkring, fria och rabatterade läkemedel, moderskapsförsäkring osv. måste det ju vara ett samhällsintresse att sörja för att vi få så många som möjligt med i produktivt samhällsliv. Det är helt enkelt en nödvändighet om vi skall orka med att uppehålla och stärka vår sociala standard — det sista argumentet bör väl även ha en viss tyngd hos de instanser som i dagens situation har avgörandet vid statliga anställningar.

Sutton Commings

Sjukförsäkringen träder i kraft

på nyåret och just vid pressläggningen av detta nummer håller man på att utarbeta de praktiska detaljerna för reformen, formulär och blanketter av olika slag m. m. Av allt att döma har man försökt göra allt klart före starten, men det torde vara oundvikligt att det uppstår luckor i olika avseenden, luckor som sedan, när reformen varit i kraft någon tid, får avlägsnas med stöd av erfarenheterna. Det är därför inte så underligt att det surrar av frågor från olika kategorier av sjuka, som vistas på sjukhus och vid årsskiftet känner sig ställda inför en ny situation. Samma förhållande gäller många andra kategorier av sjuka som inte vistas på sjukhus. Det är inte möjligt att vid pressläggningen av detta nummer ge någon fullständig redogörelse för hur det ställer sig för patienter och konvalescenter av olika kategorier. Förslag från Socialförsäkringsutredningen har emellertid tillställts De lungsjukas riksförbund för yttrande. Det kan dock här endast bli fråga om några principiella riktlinjer — sådan situationen ter sig för oss vid tidpunkten för detta nummers pressläggning. Som vi tidigare påpekat kommer redan vid reformens ikraftträdande många sjuka att vara utförsäkrade. Dessa ha då att själva betala sin vårdavgift på sjukhus, om inte förutsättning finns att fattigvårdsorgan ansvarar för vårdkostnaden. I folkpensionsfall torde det vara regel att den sjuke själv betalar sin avgift. När den allmänna sjukförsäkringen träder i kraft den 1 jan. 1955 ökas vårdkostnaden, för vårt vidkommande på sanatorierna från kr 1:—, 1:50 till 3 kr per vård dag, vilket innebär en fördyring för den självbetalande folkpensionären eller sjukbidragstagaren — ett problem som förbundet givetvis har uppmärksamheten riktad på och liksom andra problem som torna upp sig vid årsskiftet vi på bästa sätt söker komma till rätta med. Till de samordningsproblem förbundet har att yttra sig över är bl. a. också frågan om utträckt sjukhjälpstid för förvärvsarbetande invalider och sjukbidragstagare så att de komma i nivå med övriga sjukhjälpförsäkrade, dvs. komma upp till 730-dagarsnivån, samt hur samordning mellan sjukförsäkring och folkpensionering med tillhörande detaljspörsmål skall lösas m. m. Beträffande sjukhjälpstiden har socialförsäkringsutredningen utan att låsa fast sig vid de 730 dagarna stannat för en mera flytande gräns för sjukhjälpstidens längd, vilket innebär en smidigare övergång mellan olika försäkringsformer och ändrade förhållanden, vilket ofta kan inträffa för en och samma försäkringstagare. Då den nya regeln även synes medverka till att stimulera sjukbidragstagare och invalidpensionärer till en arbetsinsats synes det förbundet vara i princip värdefullt att acceptera Socialförsäkringsutredningens förslag på denna punkt. I övrigt torde vi — som framhållits — ha anledning att återkomma till föreliggande spörsmål, som på många sätt är av stor betydelse för de tuberkulösa. Vidare kan i korthet anföras, att oron för utförsäkring eller övergång till annan försäkringsform i viss mån kan dämpas genom att man håller god kontakt med den kassa man tillhör och får upplysningar. Härom skriver också Socialförsäkringsutredningen följande: "Sjukförsäkringen kan ju med utnyttjande av sin större erfarenhet — jämfört med den sjuke — och den fortlöpande kontakten med den sjuke orientera honom så att han inger ansökan om invalidpension eller sjukbidrag vid sådan tidpunkt, att någon av administrativa skäl förorsakad lucka inte uppkommer vid utförsäkringen från sjukförsäkringen." Slutligen bör tilläggas att förslag i åtskilliga av här berörda frågor är att vänta vid vårriksdagen.

Läkarkåren kommer inte att "sabotera" sjukförsäkringen

skriver Wilhelm Rasch i Svenska Läkartidningen och erinrar om att man kunnat märka en "smygande propaganda" i syfte att misstänkliggöra läkarna. Alla anklagelser i stödd riktning kan vi med gott samvete bestämt tillbakavisa säger författaren. Vi kan peka på samarbetsvilja på alla de punkter, där samarbetsvilja har begärts. Vi måste fortsätta i denna anda och söka göra det bästa av situationen trots att vi själva ej bidragit till att framkalla den. Sveriges läkarförbund har förtjänat den linjen, att frivillig försäkring principiellt och praktiskt är att föredraga framför tvångsförsäkring.

Förbundet har vidare hävdad, att våra nuvarande resurser icke räcker till för genomförandet av den obligatoriska försäkringen. Den tredje av läkarförbundets huvudinvändningar var att försäkringsförmåner i vissa fall gjorts alltför stora, vilket leder till risk för missbruk. I stället för att genomföra den obligatoriska försäkringen borde man således, utgående från mångåriga goda erfarenheter, ha utbyggt den frivilliga försäkringen.

Det frivilliga sjukkasheväsendet i Sverige har genomgått en lycklig utveckling. Anslutningen ökade år från år. Förhållandet mellan sjukkassor och läkare var redan från början gott och har ej försämrats, tack vare en medveten strävan från både kassan och läkarorganisationerna att gemensamt avgöra alla viktigare frågor, som kunde vara ägnade att vålla friktion. Läkarkåren hade också förskonats från system med kvotersättning per capita — alstrande en standardsänkning vare sig arvudet utbetalas av sjukkassan eller staten. Vi har haft gott samarbete med förtroendeläkare och vi har själva sluppit att alltför mycket inkopplas i en kontrollverksamhet, som hade kunnat verka störande på förhållandet till patienterna.

Nu har emellertid trots våra varningar den allmänna försäkringen beslutats av statsmakterna och vi befinner oss fr. o. m. den 1 januari 1955 i ett nytt system, som i vissa avseenden ändrar våra arbetsförhållanden och vårt förhållande till klientelet, men vi får inte glömma att vi likväl har stora möjligheter att inverka på systemet, till det bättre eller till det sämre. Rent summariskt kan man konstatera, att utformningen av försäkringen bevarat några av de viktigaste principerna för

samarbete mellan läkare och patient. Refusionssystemet är bibehållet. Läkaren är formellt ej bunden till sjukkasseåterbäringsstabellen, vilken för övrigt är utformad efter principer, som läkarförbundet utarbetat. Sjukkontrollen skall läggas i händerna på förtroendeläkare. — Medicinen är endast för vissa sjukdomsgrupper helt fri och några förteckningar över "tillåtna" läkemedel har lyckligtvis ej uppgjorts. — Sjukhusvården är redan nu så subventionerad, att trängseln vid sjukhusdörren knappt kan bli avsevärt större än den redan är.

Bekymmer alstrar däremot de fria resorna till och från läkare och sjukhus, ett ökat skrivbordsarbete och överhuvudtaget ett ökat tryck på den öppna vården.

Riksdagsman Sigfrid Jonsson.

Statsrådet Langes besked om de partiellt arbetsföra

till Riksdagen och interpellanten, riksdagsman Jonsson, var välbehövt tycker Aftontidningen och konstaterar också att statsrådets syn på möjligheterna för denna grupp att erhålla anställning i statens tjänst verkade glädjande positiv. Tidningen anför vidare:

Den nye civilministern var visserligen högst formell och hänvisade till rådande

behov av arbetskraft men bakom detta kunde man märka ett personligt intresse för en medborgargrupp, som har det svårt, och en levande känsla för samhällets ansvar och skyldighet att visa gott föredöme. Interpellanten, hr Jonsson i Strömsund, kunde med skäl vara belåten över sin varmhjärtade framstöt.

Den gamla fattigvårdslagens avskaffande

tycks dröja enligt vad Dagens Nyheter erfarit. 1918 års lag, som ännu gäller fast den kompletterats åtskilligt under årens gång, skulle planenligt ha avskaffats under det nya året. Förslaget till ny socialvårdslag är emellertid så omfattande att man är tveksam om förslaget blir klart till nästa års riksdag.

— Mycket har ändrats sedan socialvårdskommitténs förslag kom till, säger statssekreterare Eckerberg. Bl. a. måste vi ta hänsyn till vad som hänt på sjukförsäkringens och moderskapsförsäkringens områden och förändringarna i folkpensioneringen.

Silikosfallens kartläggning är av stor betydelse

för att få grepp över lungsjukdomarnas karaktär och utbredning. Göteborgs-Posten presenterar en sammanfattning över en undersökning i detta syfte.

I samarbete med Söderby sjukhus och yrkesmedicinska avdelningen vid Södersjukhuset har yrkeshygieniska avdelningen vid folkhälsoinstitutet börjat en registrering av samtligt i vårt land sedan 1931 inträffade fall av stendammunga (silikos). Hittills har nära 2.000 fall av sjukdomen registrerats. Av dessa har drygt 500 avlidit, varav cirka 200 i silikos, 130 i silikostuberkulos samt 180 i annan sjukdom. En närmare bearbetning av de inträffade dödsfallen har bl. a. visat, att åldern vid dödsfallet i regel håller sig mellan 50 och 70 år. Några har emellertid dött i sjukdomen redan vid 40 års ålder. Undersökningen bekräftar det kända förhållandet, att silikos ofta kompliceras med tuberkulos.

För att få en uppfattning om silikosriskerna inom olika yrken har vissa arbetsgrupper, inom vilka de avlidna antal icke varit allt för ringa, underkastats en jämförande undersökning. De yrkesgrupper, som för detta ändamål utvalts, är kvartskrossare, stålgiutgodrensare och arbetare på porslinsverkstäder. Det framgår härvid, att porslinsarbetare varit sysselsatta i silikosfarlig verksamhet under betydligt längre tid än rensare och kvartskrossare. För att förvärva en dödande silikos kräves för porslinsarbetare i medeltal tre gånger så lång tid som för kvartskrossare, 36 resp. 11 år.

Hittills erhållna resultat talar för nödvändigheten av att efterpröva även lindriga silikosfall och att skarpt uppmärksamhet måste ägnas det tuberkulosförebyggande arbetet bland personer med silikos.

En ny sjukvårdsorganisation

presenterade medicinalstyrelsens chef, generaldirektör Arthur Engel vid landstingsförbundets kongress strax före årsskiftet. Det är en reform som i mycket påminner om de "storkommuner" vi fått genom den nya kommunindelningen. Större och bärkraftiga sjukvårdsenheter är generaldirektörens paroll; differentierad specialvård, ett centralt undervisningssjukhus i varje sjukvårdsområde och en kader av specialister för olika sjukdomar. De nuvarande landstingen är för små för att kunna klara alla dessa specialiteter framhåller hr Engel. Det är rationellare som man gör exempelvis i England — för ihop flera administrativa områden till större enheter, förslagsvis sex regioner med vardera cirka en miljon människor. Det blir nu landstingens sak att fundera vidare på de organisatoriska frågorna. För tuberkulosvårdens vidkommande bör i sammanhanget nämnas att den specialistkrävande nya given, specialister vid lasaretten för att möta den "operationskö" av tuberkulospatienter, som den nya utvecklingen inom sanatorievården medfört, har goda möjligheter att komma till sin rätt inom ramen för den sjukvårdsorganisation hr Engel har i sikte. Det är bara att konstatera, att det rör sig i rätt riktning och om man nu lämnar det stora perspektivet och ger sig in på detaljer hittar man flera, som vill reformera. I en tidning ställer man en fråga som faktiskt är värd att upprepas. Den lyder rakt på sak och utan omsvep:

Kunde sjukhusmaten vara bättre?

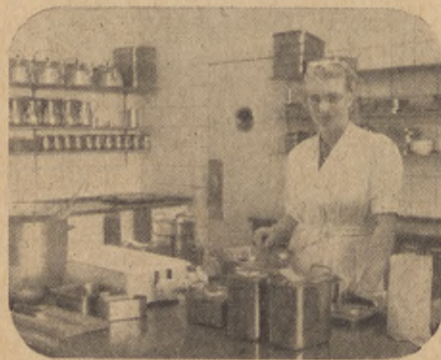
Ja, det borde den vara tycker redaktören för Tidskrift för Sveriges sjuksköterskor. Det är nämligen den tidningen som ställt frågan under debatt. Det började med en kamrattsdiskussion, där somliga höll styvt på det egna sjukhusets mat och på att man inte kan vänta sig för mycket

av en massutspisning. Andra höll med om att vi släpar efter i kostfrågan — så där omkring 30 år anser man i Amerika om dansk sjukhusmat, enligt den danska sjukskötersketidningen.

Generaldirektör Arthur Engel

I Amerika gör man stor propaganda på sjukhusen för rätt kost — åt barn, gravida, unga, gamla. Där har man "dietitians", ett slags hushållslärarinnor med en mycket omfattande utbildning. De ägnar sig åt hela

kostfrågan på sjukhuset, både i köket och på avdelningarna. När en dietpatient skall hem dukar de fram små utställningar i pappermarché av lämpliga måltider.

Också serveringen sköts på ett mer aptitretande sätt i USA, sägs det. Man kan därför undra om sjuk-

sköterskorna här i landet är så värst intresserade av näringslära och dylikt? Men man kan också peka på att de under sin treåriga utbildning bara har 36 timmar "Näringslära och dietetik".

När det gäller serveringen bör man först utreda vem som delar ut maten — avdelningssköterskan, assistentsköterskan, biträdespersonalen? heter det i ett debattinlägg. Mot detta och liknande synpunkter replikerar en sjuksköterska att det inte är så lätt att "göra något av den färdiga uppsända maten" och att individuella önskemål är svårt att tillgodose. Och medan debatten rasar vidare med önskemål om mera grönsaker och större valfrihet på "sjukhusmatsedeln" kan det kanske vara lämpligt med en försynt kommentar i marginalen: Vad säger nu patienterna?

Till de små men oändligt viktiga små vardagsdetaljerna i sjukvården hör också den

"Farliga sängen"

som en huvudstadstidning ägnar en ledare och ställer frågan: Kan man bli sjuk av att ligga till sängs? Finns det sjukdomar som är en direkt följd av en längre tids sängläge och sjukhusvistelse? frågar tidningen och refererar bl. a. ur en amerikansk undersökning i ämnet vari experten inledningsvis säger att "läkaren måste betrakta den fullständiga sängvilan som en högst ofysiologisk och synnerligen vanskligen form av behandling".

Den amerikanske experten, han heter för resten D. Whedon, beslöt för sex år sedan ta reda på vad som hände med en frisk människa om man stoppade ned henne i en säng och lät henne ligga orörlig en tid.

Han lyckades övertala fyra raska ynglingar att gå med på experimentet. De gipsades från tårna till näveln och sju veckor senare befriades de och undersöktes. Bortsett från

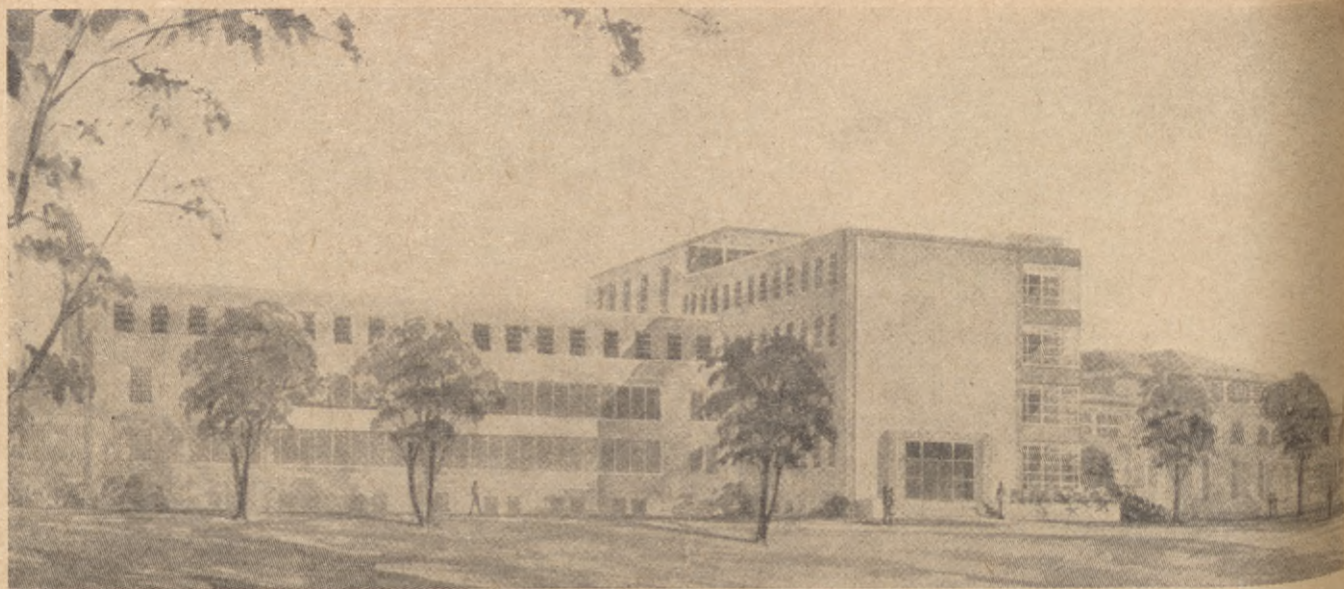
De Lungsjukas Riksförbunds studiestipendier à 300 kr. har för år 1954 tilldelats följande personer:

Harry Andersson, Nynäshamn
 Anna Margareta Broberg, Arbrå
 Bertil Hammarlund, Stockholm
 Åke Hellström, Lund
 Eduard Jalap, Karlskrona
 Stig Lindehov, Varberg
 Ove Lundin, Husum
 Irma Mathsen, Västervik
 Stig Mattsson, Karlshamn
 Rolf Muttika, Stockholm
 Göran Olsson, Lund
 Evy Samuelsson, Rumsquilla
 Verner Schemat, Västerås
 Ruth Sporre, Tyringe
 Estrid Tegenfeldt, Hörnefors

De här danska sanatoriepatienterna uppträder i en film, som dock inte sysslar med sjukhusmat! Amerikanska experter säger att kosthållningen på danska sjukhus släpar efter "så där omkring 30 år..." Nu kan man fråga sig vad de amerikanska experterna skulle säga om den svenska sjukhusmaten? Vi ha ju fått lära oss att danskarna i allmänhet står på ett högre plan än vi ifråga om kulinariska läckerheter.

En arkitektskiss av det under byggnad varande nya tuberkulossjukhuset i Marshallton i staten Delaware, "The Emily P. Bissel Sanatorium". Sanatoriets namn vill hufgästa minnet av Emily P. Bissel, som introducerade tuberkulosmärket i USA år 1907.

Enligt den officiella statistiken dog år 1950 nästan exakt 34.000 människor i USA av tuberkulos. Det motsvarar en tuberkulosdödlighet av 22,5 per 100.000 invånare. Året innan var siffran 26,3. På ett år hade alltså tuberkulosdödligheten gått ned med 14 %. Från 1940 till 1950, på tio år, minskade den med över 50 %. Det är hoppfulla siffror.

Men likafullt återstår ännu oerhört mycket att uträtta. Tuberkulosdödligheten i USA är fortfarande större än i åtskilliga andra länder, större än i t. ex. Danmark, Kanada och Sverige för att nu nämna några.

Ett av USA:s största problem i kampen mot tuberkulosen är bristen på vårdplatser. Visst byggs det sanatorier och det av en storlek och i en utsträckning, som vi här i Sverige kanske har svårt att föreställa oss. Herman Kiefer Hospital i bilstaden Detroit fick nyligen genom tillbyggnad av en flygel antalet vårdplatser ökat till 1.450. Men det är bland sanatorier ändå inte "biggest in the World". Chicago Municipal Hospital torde ha omkring 1.600 vårdplatser och Sea View Hospital i Staten Island vid New York-bukten har över 2.000. Ända uppe i Alaska har man byggt ett fullt modernt sanatorium, det ligger i Anchorage och invigdes för ungefär ett år sedan.

Intressantast av alla nya tuberkulossjukhus i USA är Middle Tennessee Tuberculosis Hospital i Nashville. Inte därför att det varit så dyrt att bygga, trots att sjukhu-

Erik Väderhatt:

Glimtar

från

**KAMPEN
MOT TBC
i USA**

Försäljningen av det amerikanska tuberkulosmärket försiggår alltid under energiska virvlar på reklamtrumman medan fotografblixtarna klipper som Aga-fyror varhelst en celebritet tummar på ett märke. Här köper president Eisenhower några kartor märken av James E. Perkins, verkställande direktör i den amerikanska nationalföreningen mot tuberkulos.

set endast har 224 vårdplatser har det dragit en kostnad av omkring tjugofem miljoner kronor, men väl av andra orsaker. Detta sjukhus är sannolikt för närvarande en av världens bäst utrustade tuberkulosvårdsanstalter och som sådan representativ för den inriktning, som tuberkulosbehandlingen fått under senare år. Middle Tennessee Tuberculosis Hospital har alltså "blodbank", sex operationssalar, specialbyggda syrekammare, dietkök i varje våningsplan och ett av landets modernaste medicinska laboratorier.

Det finns en benägenhet lite varstans i världen, vi är inte fria från den här hemma heller, att med en napoleonsk segergest peka på dödlighetssiffrorna, när tuberkulosens tillbakagång kommer på tal. Att ett mindre antal människor årligen dör i sjukdomen är ett glädjande och av ingen bestritt faktum. Sedan 1946, det år då de första redogörelserna för streptomycinets användning vid tuberkulosbehandling publicerades, har denna nedgång i dödligheten tagit starkare fart. Detta är bildens positiva sida, den som kommer många att förbise att antalet tuberkulossjuka inte minskat i samma utsträckning. En i USA företagen undersökning tyder på att antalet tbc-sjuka hållit sig ungefär konstant under de sista tjugo åren, minskningen är i varje fall obetydlig. Förhållandet är givetvis lätt förklarade som drabbats av sjukdomen lever längre med den än förr, och genom

Denna lilla röda stuga, kallad "Little Red", var USA:s första tuberkulossanatorium. Byggnaden står ännu kvar på sin gamla plats i Saranac Lake.

av vårdtiden och en motsvarande minskning av tuberkulossjukhusens patientomsättning. Ett enda exempel må räcka för att illustrera detta tryck "inifrån" på de disponibla vårdresurserna. Vid Philadelphia General Hospital var den genomsnittliga vårdtiden för en tuberkulospatient år 1943 2,5 månader, 1952 hade den stigit till 8,4 månader.

När det gäller bristen på vårdplatser för tbc-sjuka i USA tycks dock i de yttersta av dessa dagar en sensationell omsvängning vara på väg. Förändringen gäller tills vidare endast de nordöstliga staterna. I New England hade ett sanatorium med 340 vårdplatser i april 1953 en lång väntelista. Ett halvår senare

kunde sanatoriet utan dröjsmål ta emot remitterade patienter. I slutet av år 1953 stod 100 sängar tomma av de på staten New Yorks tuberkulossjukhus disponibla. Man frågar sig vad som hänt.

Helt är väl orsakerna till denna förändrade situation ännu inte klarlagda, men den under alla förhållanden väsentligaste torde vara den ökade omfattning som hemvården fått. Med ett otillräckligt antal vårdplatser till förfogande har nämligen många amerikanska städer organiserat hemvård av sina tbc-sjuka enligt en i detalj utarbetad plan omfattande bl. a. regelbundna hembesök av läkare och sköterskor.

Detta arrangemang, avsett som en tillfällig nödlösning i en prekär situation, tenderar alltmer att bli en reguljär vårdform. De sjuka föredrar att stanna hemma i den egna miljön framför att gå in på vårdanstalt, och tuberkulovårdens huvudmän är på sina håll benägna bibehålla denna ambulatoriska vård för att slippa investera pengar i byggandet av ytterligare sjukhus för en sjukdom, som odiskutabelt är på retur — även om tillbakagången inte går fullt så snabbt som de mest blågöda optimisterna tycks tro.

Amerikanska tuberkulospécialister varnar för den fara som ligger i denna utveckling. De påpekar att det inte är överallt i USA som hembesöken hos de tbc-sjuka anförtrots specialister, och att detta är ödes-

(Forts. å sid. 13)

Denna trivsamma bild av två små patienter på Bellevue Hospitals barnklinik är inte det enda uppmuntrande inslaget i kampen mot tuberkulos bland USA:s nigger. Man räknar med att tuberkulosdödligheten inom denna för sjukdomen tidigare hårt utsatta befolkningsgrupp år 1960 ej skall vara högre än de vitas.

effektivare undersökningsmetoder, i första hand skärmbildning, upptäcker man så många flera fall än tidigare.

Det är denna bestående stora tuberkulossjuklighet som är ett av USA:s väsentligaste medicinska och sociala problem. Man får ett begrepp om vilket tryck den amerikanska tuberkulovården är utsatt för, när man tar del av redogörelsen för en under de senaste fyra åren genomförd skärmbildsundersökning av landets krigsveteraner. Enbart inom denna befolkningsgrupp fann man varje månad under fyra års tid omkring 1.000 fall av tidigare ej känd tuberkulos. 265 av dessa månatligen nyupptäckta fall krävde omedelbar sjukhusvård. Man räknar med att 400.000 amerikaner har tuberkulos i aktivt stadium, men av dessa är än så länge endast 250.000 fall kända och registrerade. Våldiga skärmbildskampanjer är i gång för att inringa dessa ännu okända fall och bringa dem under vård. Men hur få vårdplatserna att räcka till?

Detta tryck på sanatorieplatser kommer emellertid inte bara från de nyupptäckta fallen och från dem som drabbas av ett recidiv av en tidigare botad tuberkulos. Situationen är betydligt mer komplicerad än så. Konkurrensen om de tillgängliga vårdplatserna kommer även från ett annat håll, från de sjuka som redan är under vård. De nya behandlingsmetoderna har nämligen fört med sig en förlängning

Ett imponerande batteri amerikanska "lungotsmedicin". Genom lagstiftning och folkupplysning försöker USA nu att stävja kvackarnas vilda och hänsynslösa framfart i patentmedicinernas förlovade land.

Medicinska miniatyrer

Bilen svängde av från stora landsvägen in på den knaggliga skogsvägen. Chauffören svor halvhögt, när bilen krängde och skumpade fram i de smala, djupa hjulspåren och trevade sig fram mellan de uppskjutande stenarna vilka när som helst hotade att slå hål på kardanen.

— Det tar på fjädrarna det här, muttrade han.

Jag nickade. Det fanns gott om sådana här småvägar inom distriktet. På dagen gick det ju an, när man såg ordentligt, men på nattresorna, när strålkastarljuset inte hann med i de snäva kurvorna och när de långa, skarpa skuggorna gjorde det svårt att bedöma stenarnas höjd, då fanns det risker både för bilen och oss.

Nattluften var kylig, och jag kröp ihop i min ulster. Jag ville alltid ha sidorutan öppen, men det drog bra kallt. Mellan fötterna hade jag min läkarväska. I vanliga fall låg den alltid i baksätet, men sedan den dunsat ned på durken några gånger på sådana här skogsresor, föredrog jag att klämma in den där framme.

Ett ljus glimmade till där borta mellan stammarna, och efter ännu några skarpa kurvor var vi framme. En liten stuga i kanten av en röjning i skogen. Vi kom inte ända fram med bilen, så jag fick gå ett stycke.

I kökssoffan låg mannen. En mager och senig 60-åring. De grova, knotiga händerna som plockade på täcket vittnade om en lång och tung arbetsdag. Bredvid soffan satt hustrun. Hon lyfte sitt ansikte mot mig, när jag kom fram i ljuskretsen, och jag fäste mig vid hennes milda, tåliga blick. Jag fick enstaviga svar på mina frågor, och medan jag gjorde min undersökning, var det ingen som sade ett ord. Mannen hade varit sjuk någon vecka i influensa och hade nu plötsligt blivit sämre. Temperaturen var hög och han var styv i nacken. När jag försökte böja hans huvud framåt, följde axelpartiet med. Symtom på hjärnhinneinflammation.

I. Om han bara kunde äta

Läkarjournaler och medicinska artiklar är ingen "skönlitteratur" i vanlig bemärkelse utan kännetecknas av knappt ordval och vetenskapliga formuleringar, kanske i högre grad än all annan vetenskaplig litteratur. Trots detta är det väl knappast någon yrkesutövare som kommer de mänskliga problemen så nära som läkaren. Läkaren är av olika skäl inte själv fallen för att skriva i skönlitterär mening men mycket omskriven, ex. i filmmanuskripten får "männen i vitt" ofta figurera för att ge dramatik och spänning åt handlingen.

På sidan om sitt omfattande medicinska skriftställarskap har dr Arne Tallberg här skrivit två små skisser i skönlitterär utformning — två miniatyrer som ställer den sida i läkarens arbete vi så sällan ser präntat på papper i klaraste dager.

Jag förklarade att man måste till lasarettet så fort som möjligt. Gummman kom fram till mig och tog mina händer.

— Han har aldrig varit sjuk en dag förut och vi har inte varit skilda åt på över fyrtio år. Om han bara kunde äta, blev han säkert bra!

Hennes ansikte lyste av en sådan innerlig trosvisshet att orden dog bort i min strupe.

En skugga rörde sig i det mörkaste hörnet, och en ung man kom fram och tog min väska.

Det blev till honom jag sade, vad jag verkligen tänkte om fallet.

II. Paus

Det stora skolskeppet seglade för en god och dragande läringsvind fram över Indiska Oceanen. Vi hade varit borta från Sverige i drygt sju månader och var nu på hemväg. Ännu hade vi några månader kvar, innan Bohusläns hållar skulle dyka upp ur havet. Vi skulle runda Afrika och lossa vetelasten i någon hamn i England eller på kontinenten, innan vi kunde göra den sista etappen över Nordsjön.

Mer än tre månader hade vi legat till sjöss utan att anlöpa någon hamn på resan från Göteborg till Australien. Ett fartyg är alltid en liten värld för sig själv, och ett stort oceangående segelfartyg som ligger månader till sjöss fjärran från de vanliga allfartsvägarna blir det i alldeles särskild grad. Man svetsas ihop till en enhet, elever, besättning och befäl. Alla känner alla, och alla är på sätt och vis beroende av alla. Man delar allt, strapatser, nöjen, sorger och bekymmer. Man blir kamrater från den äldste till den yngste. Vi hade gemensamt delat stormar och stiltje, vi hade gemensamt gått på upptäcktsfärd i det främmande landet.

Men ändå var hemresan inte likadana som utresan. Vi hade lämnat kvar en av pojkarna i Australien.

(Forts. å sid. 21.)

Han som kulturdebatterade med Goethe

och en till högst allvarlig krumelur

Mannen som gjort ovanstående geniala konstaterande är en av de stora okända, kanske den störste av dem som lyckats undgå en s. k. allmän berömmelse. Han hette Georg Christoph Lichtenberg och Bengt Holmqvist har fastslagit att "det inte finns många stora författare, som haft så få läsare". Man skulle kunna tillägga att det är få som skrivit så mycket på ett så komprimerat sätt, som systematiskt gått igenom "allt mänskligt vetande" på ett fullständigt osystematiskt sätt, som sagt så mycket roligt på ett så allvarligt sätt och sagt så mycket allvarligt på ett roligt sätt.

Man kan ha en avancerat trevlig kväll tillsammans med Lichtenberg, men man lär inte känna honom på år. Han är en sådan där besvärlig figur som man en kväll har ogement roligt tillsammans med för att sedan grunna sig fördärvad över om han inte egentligen menade något annat än vara rolig. Man har all anledning att misstänka det när det gäller Lichtenberg.

Lichtenberg föddes 1742 och blev så småningom professor i experimentalfysik vid universitetet i Göttingen. Han skrev respektingivande vetenskapliga verk och inom fysiken lever hans namn knutet till de lichtenbergiska figurerna. Dessutom var Lichtenberg en kulturdebattör — för att använda vår tids terminologi — av rang och utkämpade glada duster med Sturm- und Drang och speciellt Goethe. Lichtenberg var en fullvuxen motståndare för vem som helst. I Göttingischer Taschenekalender publicerade han aforismer.

Lichtenberg kunde alltså redan i livstiden peka på åtskilliga volymer i sina samlade verk. Det intressan-

Den som inte förstår något annat än kemi, förstår inte heller det riktigt.

taste, det som definitivt garanterat hans berömmelse i eftervärlden, hade han emellertid aldrig givit ut.

Han var en "sjukligt skarp iakttagare", hade en fantastisk förmåga att se saker som ingen annan såg och kasta ner en anteckning därom, som har samma hemlighetsfulla möjligheter som en oslipad diamant. Hans anteckningar är ädla stenar, som det krävs branschkunedom för att kunna njuta av helt.

Det är dessa anteckningar som är Lichtenbergs genialaste prestation. Han var i eminent grad samlare; med en samlares märkliga oförmåga till utnyttjande av det samlade. Hans anteckningar är "samlade verk", som om Lichtenberg varit skapt anorlunda kan befaras ha blivit mer eller mindre dolda ingredienser i något "verk". Nu fick han — som tur var — aldrig tillfälle att överarbeta hela detta väldiga material.

Man kan ösa hur länge som helst i dessa anteckningar. Den som är road av att finna slående citat som krydda till sin framställning kan använda sig av Lichtenberg lika gärna som av Pelle Holms Bevingade ord.

Men det är bättre att låta Lichtenberg tala själv:

"Många av våra originalbegåvningar måste vi anse vansinniga åtminstone tills vi blir lika kloka som de."

Som vi märker är både detta och följande saker som stått sig gott i två hundra år; det hade kunnat

sagts idag ... om någon hade kun-
nat säga det idag ...

"Det finns väl knappast en mera
sällsam vara i denna värld än bö-
cker. De trycks av folk som inte för-
står dem; de säljs av folk som inte
förstår dem: de inbindes, anmäls och
läses av folk, som inte förstår dem
och nu skrivs de till sist också av
folk som inte förstår dem."

*

Man skulle nästan kunna tro att
Lichtenberg hade föraningar om
fyrtotalismen, men hans samtids
"genier" gav tydligen tillräcklig in-
spiration.

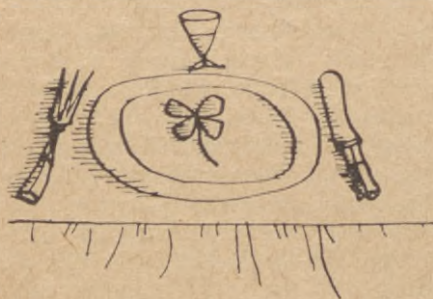
"Den hade samma verkan som
goda böcker i allmänhet har. Den
gjorde de enfaldiga enfaldigare, de
kloka klokare och de övriga tusen-
den förblev oförändrade."

Man tycker sig se den puckelryg-
gige Lichtenberg stå i ett gathörn i
Göttingen och betrakta människor-
na när han säger detta:

"Om människorna plötsligt blev
dygdiga, skulle många svälta ihjäl."
— "Intet bidrar mer till själsfrid,
än när man inte har någon mening."
Och man förstår att det är lika myc-
ket andra som har givit anledning
till dessa reflexioner:

"Jag har märkt det tydligt: Jag
har ofta en mening när jag ligger
och en annan när jag står upp; sär-
skilt när jag har ätit bara lite och är
trött."

Bland allt detta vimlar Lichten-
bergs anteckningar av de mest be-
synnerliga och överraskande note-
ringar, bakom vilka man ofta bara
kan ana ett snabbt intellekts glada
och skarpsynta lekar:

"På lungans vingar"

"En bladlös kniv utan skaft"

"En rätt av fyrväpplingar"

"Så som jag nu studerade och sov ..."

"Ca ira, Ca-ira, Kahira, Cairo"

"Gud, som drar upp våra solur"

DEBATT

om

SVANSAR

Fragment om svansar

1. Kraftfulla, heroiska

Lichtenberg var säkerligen inte
den lättaste att ha som motstån-
dare i kulturdebatten. Särskilt hårt
gick han åt Goethe och Lavater.
Den senares "Fysiognomik" drev
han hejdlöst med och med tillhjälp
av ovanstående teckning skrev han
bl. a. en fysiognomisk "avhandling",
där han utläser ett svins resp. en
hunds karaktärsegenskaper ur ut-
seendet på deras svansar. Om hund-
svansen (den har tillhört Henrik
VIII livhund!) säger Lichtenberg
bl. a.: "Vem känner inte hög, intill
jämbördighet med människan,
gränsande hundhet i böjningen vid
a. Efter sin ställning — mot jor-
den, efter sin betydelse — mot
himlen. Kärlek, hjärtefröjd, natur
om du en gång vill pryda ditt mäs-
terstycke med en svans, bönhör då
din in till svärmeri varma tjänares
bön och förlåna det en som B."

Med dessa småcitater har vi kom-
mit i närheten av en landsman till
Lichtenberg, som levde och verka-
de drygt hundra år senare. Chris-
tian Morgenstern gör ofta liknande
groteska observationer, ofta kom-
pletta meningslösheter men med en
slags ordmystisk trollkraft eller sam-
manställningar som lätt chockar lätt
genom sin dåraktighet.

Morgenstern presterade "dårdik-
ter" med snudd på genialitet. (Över-
sättningarna är gjorda av Lars Gus-
tav Hellström.)

Klassisk tragedi

Ödet knacker på porten
i Beethovens femma

Tia

Hundralapp

Tusenlapp

Fattiglapp

Ödet knacker på porten
i Beethovens femma
Ingen var hemma

Magnifik i sin drift med den fli-
tigt bubblande föredragshållaren —
den evige föredragshållaren — är
Det stora Lalula. Det räcker med
en vers:

Kroklokwaftsi? Semememi!
Seiokronto — prafriplo:
Bifzi, bafzi; hulalemi:
quasti basti bo ...
Lalu lalu lalu lalu la!

Minnes- och citervärd är också

Den
estetiska
rättan

En rätta

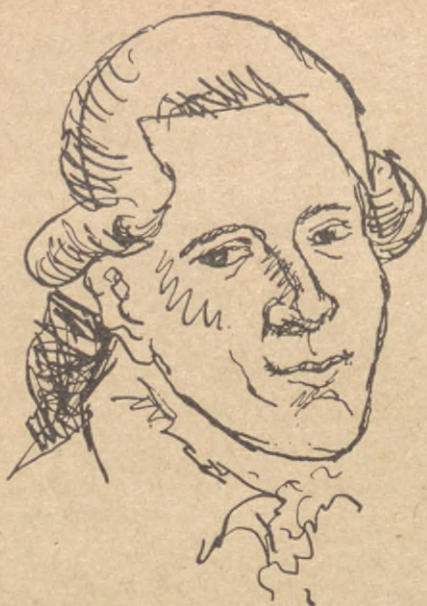
satt på en potta
från fyra till åtta.
Vad satt hon där för?
Jo, hör, jo, hör!

När gubben i månen, den vise man,
en kväll var full,
så berättade han
— jag försäkrar er —
att den högst raffiner-
ade rättan
satt sej på pottan
bara för rimmets skull

Morgenstern har sagt att hans "Galgenlieder", ur vilka de citerade verserna utgör några smakbitar, tillkommit för att ge de moderna människorna en viss avspänning. Och däri har han onekligen lyckats väl.

Lika lite som Lichtenberg var emellertid Morgenstern någon enkelspårig lustigkurre. Hans galgpoesi och galgfilosofi utgjorde en avspänningsakt framför allt för honom själv. Han var dessutom en högt syftande och långt nående allvarlig poet och han var en lika skarp slipad aforistiker som Lichtenberg, men ägde betydligt mindre av dennes bitande satir och farliga ironi. Men han hade "meningar" om

mycket och kunde formulera dem elegant och träffsäkert:

"När man säger ja till livet, men livet säger nej till en, så bör man också säga ja till detta nej."

"God uppfostran — ett tveeggat svärd. Några blir aldrig verkliga människor, människor av format, på grund av sin goda uppfostran."

"Den ironiske är ofta bara en förnärmar patetiker."

Den här artikeln är bara en parantes. Avsikten med den ofullständiga presentationen av två märkliga krumelurer är egentligen bara att påminna om att de funnits till och att de lever i sina böcker. Som finns att köpa. Gör det!

Tecknat
av
Gösta
Kriland

Skrivet
av
Hans
Norling

GLIMTAR FRÅN KAMPEN...

(Fors. fr. sid. 9)

digert med tanke på det omdöme och den avvägning, som administrerandet av de moderna tuberkulosbehandlade medlen kräver. Vistelsen på ett sanatorium, sägs det vidare, är för den sjuke inte bara en behandlingstid utan också något av en skoltermin, ett skede då den sjuke blir — eller borde bli — undervisad om sin sjukdom och lär sig de regler för personlig hygien och livsföring, som är så betydelsefulla förutsättningar för ett framgångsrikt bekämpande av tuberkulosen som folksjukdom.

BCG-vaccinationen har i USA ännu inte fått den omfattning den äger i de skandinaviska länderna, och av populärmedicinska artiklar att döma tycks meningarna om dess

värde vara åtskilligt delade i det stora landet i väster. Ur den synpunkten är det med särskilt intresse man tar del av ett meddelande att den amerikanska nationalföreningen mot tuberkulos i samarbete med The Research Foundation i Chicago nu lancerar en 16 mm. ljudfilm i färg med 20 minuters speltid kallad "BCG-vaccination mot tuberkulos". Kopior av denna film utlånas kostnadsfritt till medicinska högskolor, sköterskeskolor och lekmanagrupper intresserade av tuberkulosen och dess bekämpande. Kopior finns även att köpa. Kanske något för de nordiska länderna?

En annan nyhet på den amerikanska tuberkulosfronten är en liten teaterpjäs avsedd att användas vid sköterskeundervisning i tuberkulosvård. Stycket har fem roller, patienten, distriktssköterskan, sanatorie-

sköterskan, sköterskeeleven och berättaren. Det 28-sidiga pjäshäftet kan rekvireras från The Tuberculosis Nursing Advisory Service, National League for Nursing, 2 Park Avenue, New York 16, N. Y.

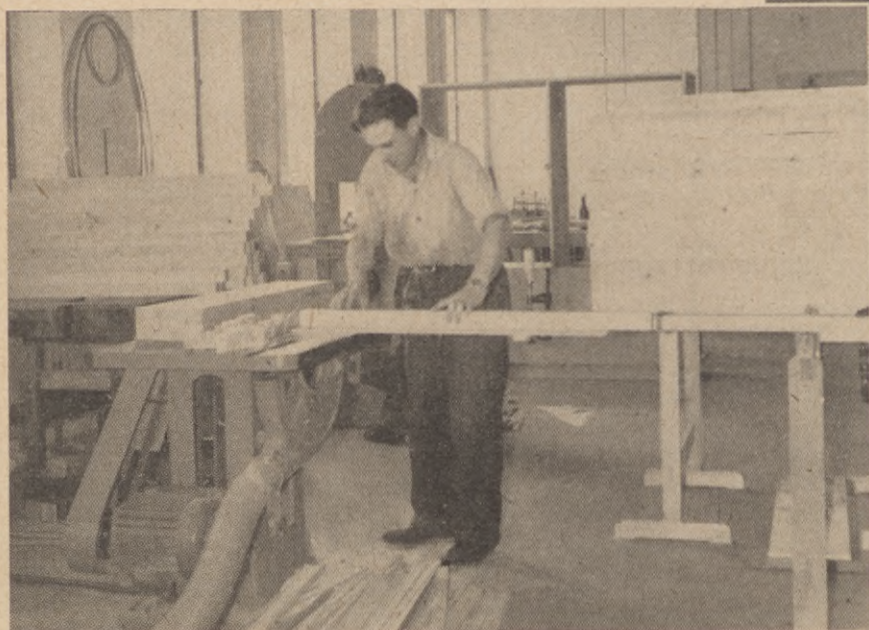
I de engelskspråkiga länderna förkortas tuberkulos till bokstäverna "TB". När man därför den 8 juli 1953 lät ett program om tuberkulosen gå ut över alla televisionssändare i staten Washington kunde man med ett fyndigt grepp kalla det "TV bekämpar TB". Programmet blev en stor framgång och ett mognadsprov för ett nytt kommunikationsmedel. I ett ögonblick då den svenska televisionen ännu ligger i sparkpåsen är det lockande spekulera över, vad vi i Sverige ska kunna uträtta på tuberkulosupplysningens område den dag vi har de nödvändiga tekniska resurserna.

Arbetsvård Norrköping

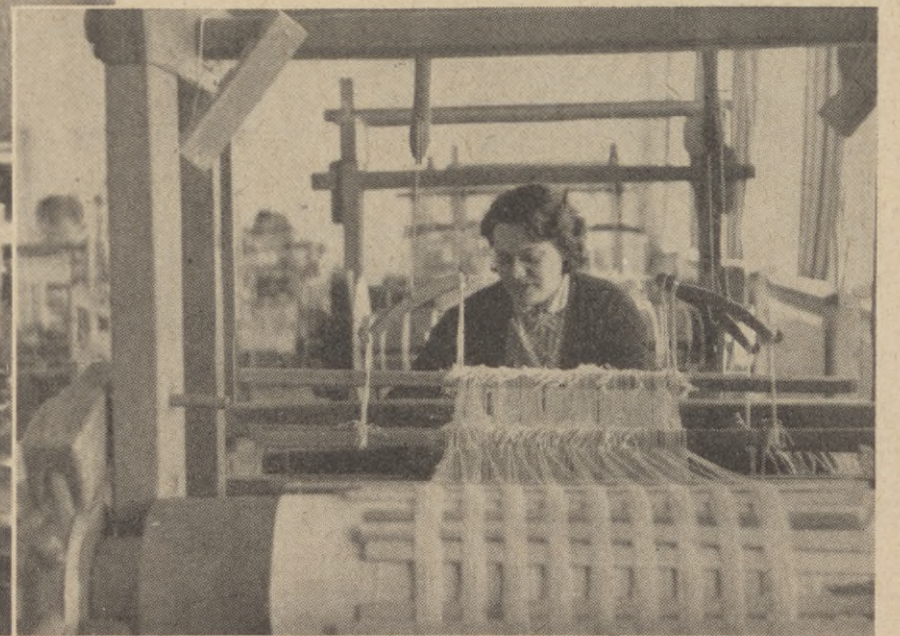
Arbetsvården har haft det svårt vid starten — det kan dr Pierce Butler, socialläkare i Norrköping, berätta om. Men det tillhör väl numera det historiska när man på en del håll talade om "tvångsarbete" för socialvårdsklientelet då de första planerna framlades. Numera har man kommit igång bra. Dr Butler står själv i centrum för arbetsvården och har många svåra problem i sitt dagliga arbete, att vägleda och hjälpa människor tillrätta under ledstjärnan: arbete och försörjning genom egna resurser så långt det går. I det arbetet är också många andra instanser inkopplade inom stadens samhälleliga funktioner. På bilden överst se vi dr Butler i samspråk med en patient. Och att arbete är en viktig medicin i dr Butlers dagliga gärning ser vi på bilden under. Enligt redogörelse från verksamheten vid stadens arbetsträningsinstitut har åtskilligt nyttigt arbete utförts, såsom montering av armatur, radiodetaljer, hopsättning och nitning av rullager, snickeriarbeten, textilarbeten och mycket annat som visar arbetsvårdens rent produktiva sida.

Att i görligaste mån få sjuka och handikappade arbetslivet är en tes, som numera är allmänt accepterad. Man bygger och planerar landet, men i stort sett är vi nog ännu bara på försöksstadiet. Det behövs större och modernare träningscentraler, mera pengar för omskolning och utbildning m. m. Arbetsvården innebär sammanfattat; vi får mera folk i arbete och produktion; vi får skattebetalare istället för arbetslösa; vi får mera resurser åt vårt folkhushåll — och människor får tillbaka tron på livet, sina möjligheter och känslan av egenvärde. I Stockholm fastställdes strax före årsskiftet en plan för arbetsvårdens utbyggnad — en plan som vi senare skall återkomma till — men den utvecklas och arbetas även på andra håll i landet. Den här gången stannar vi för i Norrköping för några glimtar i text och bilder här nedan.

Nu har Norrköping fått ett nytt arbetsträningsinstitut med en sammanlagd golvyta om cirka 632 kvm, vederbörligen visat i samband med Svenska sjukhusföreningens möte i höstas med deltagare från hela landet. Det var alltså en modern och fin anläggning den samlade expertisen fick titta på. Institutet är installerat i det s. k. Hantverkshuset, Gustav Adolfsgatan nr 11. I centrum finner man expedition för arbetsledarna, lagerlokaler, omklädningsrum, tvättrum osv. Kring denna kärna ligger verkstäderna så placerade att man vid södra sidan har en ljudisolerad textilsal och snickeriavdelning samt ett rum för sprutmålning. Vidare finns på norra sidan metallavdelning och monteringsavdelning. Alla dessa utom målerirummet är mycket stora lokaler, som tillåter en betydande differentiering av arbetsuppgifterna. Vid arbetsträningsinstitutet finns även en hemarbetscentral, som framgår av bilden längst upp — det är fru L. Rydin, som tar emot klienter som vill ha hemarbete. Arbetsträningsinstitutet är en betydelsefull institution i den stora organisationsplan som syftar till normalisering av de partiellt arbetsförsämrade levnadsvillkor — man arbetar där under medicinsk kontroll för att gå vidare från handicap och sjukdom till försörjning genom egna insatser. Det är viktigt med sådana centraler i vår tids näringsliv, som ställer människan på hårda prov.

Krigisk nobelpristagare, fridsam kulturdebatt – och Karin Månsdotter

Svenska akademien befinner sig tydligen på krigsstigen om man får döma av de två sista årens nobelpristagare i litteratur. När Winston Churchill, ättling till den store fältherren Marlborough, själv stor strateg och politiker, fick litteraturpriset i fjol morrades det åtskilligt i kulturspalterna. Man ville ha en mera "renodlad" författare utan uppblandning med storpolitik och krigiska meriter. Akademien har emellertid inte låtit sig skrämmas av de hotfulla attityderna utan går på i krigarstövorna. Fast det kanske bör tilläggas att den här gången tog man en krigare av något blygsammare format; men Ernest Hemingway går heller inte av för småhackor. Han var med som frivillig i italienska armén i första världskriget och blev svårt sårad, senare krigs-

korrespondent i Spanien (även där illa åtgången) för att nu inte nämna hans storviltjakter i Afrika, bilolyckor och andra strapatser. Då har nog den gode Churchill klarat sig betydligt lindrigare undan, men där kan vi låta det stanna med jämförelsen — Hemingway är nog i hög grad en typ för sig och det kan vara riskabelt att driva jämförelsen mellan de två nobelpristagarna för långt.

Olof Lagercrantz i Dagens Nyheter kallar i sin rubrik Hemingway för "soldaten som aldrig kom hem". Han har alltid varit fascinerad av våldet som en av de fundamentala livsytringarna säger Lagercrantz. "Alla hans hjältar dödar, alla formar själva sitt öde, behärskar sina liv, lever för att dö värdigt. Några andra problem finns ej. Livet är livet och ljuvt att

Ernest Hemingway, nobelpristagare i litteratur 1954.

Någon "stillasittande" skrivbordsmänniska är inte Hemingway. Storviltjakter i Afrika, krigiska bedrifter och andra fysiska stordåd känneteckna hans levnadsvandring, som tecknaren Gösta Kriland sökt karakterisera med sitt ritstift här.

leva. Döden är döden och måste mötas." Det kan räcka med detta lilla smakprov ur Lagercrantz fina analys, som i korthet sagt ingalunda är någon ensidig nedvärdering av den nye nobelpristagaren.

"Det var en gång — för närmare 20 år sen — då Hemingway faktiskt var en ledargestalt i världslitteraturen, rätt vägvisare och sträng uppfostrare för ett släktled av författare i hela det kulturområde där vi hör hemma." Så långt är — Ivar Harrie som för pennan i Expressen positiv. Han borde ha fått nobelpriset då fortsätter Harrie. Nu hör Hemingway till det förflutna. Denna unga litteraturen söker sig fram på andra vägar än hans.

"Han står alldeles utanför allt som har hänt efter andra världskriget. Han söker göra sig gällande med samma metoder som en diva som håller på att glömmas, med narraktiga knep för att få publicity åtminstone hos Gala-Peter.

Och i den situationen kommer Svenska akademien ihåg att han existerar. Och utnämner honom till världslitteraturens ledande namn år 1954. Det går i stil med vissa traditioner inom akademien — men inte de bästa."

De citerade smakproven skulle kunna kompletteras ytterligare, men om vi till slut skulle avrunda det hela — trots allt — med något positivt så bör kanske först framhållas att Hemingway är en förfat-

50-talets samhälle är ett utjämningsamhälle på hög social nivå — de principiella motsättningarna tonas ned och hotar att förkväva idédebatten säger Birger Norman.

starka idékritiken på det sociala eller litterära området? Sådant lät höra sig både på 30-tal och 40-tal. Nu är det tyst. Vad beror det på undrar Norman. Skribenten i Vi erinrar om den rad av tidigare idégivare och debattörer, som försvunnit och ägnar sig åt mera "vardagliga" detaljfrågor på olika håll. Ett försök att kartlägga dagens situation avspeglas i följande:

"Det socialpolitiska tänkesättet är allmänt accepterat från vänster till höger. Det är ett utjämningsstänkande. Man tar där det finns och lägger dit där det fattas. Det är ett spel med kontrasterande faktorer, som hålles samman av utjämningsstanken. I den situationen tonas de principiella motsättningarna ner. Idéperspektiven träder i bakgrunden och detaljdebatten blir central. Femtitalets samhälle är ett utjämningsamhälle på hög social nivå. De nivåskillnader som ibland ändå kommer till synes kan med lätt hand avfärdas som publicistiska olycksfall."

Birger Norman ifrågasätter också om inte vår representantdemokrati — att sätta in representanter ur olika intressegrupper i stora och små sammanhang — hotar att förkväva idédebatten. Det betyder delaktighet i inflytande och utformning men även i kompromisser, "halvheter" och rena misslyckanden. Vi kan understryka den senare synpunkten med ett färskt exempel. En yngre skribent slängde för någon tid sedan några vårdslösa brand-

Ulla Jacobsson som "Karin Månsdotter" i storfilmerna med samma namn.

facklor i ett par respektlösa men i och för sig rätt uppfriskande tidningsartiklar. Han blev vederbörligen åthutad av en äldre, statistik- och sociologikunnig skribent. Om det rättvisa i fallet kan vi inte uttala oss, men även om man principiellt är anhängare av att en debatt bör så långt som möjligt stödja sig på kända fakta och (Forts. å sid. 21.)

tare som folk har läst i långt större utsträckning än de flesta nobelpristagare under senare tid. Och detta senare faktum kanske ger svenska akademins popularitet i vissa kretsar trots skrivandet om hans krognotor och annat smått och mindre gott som rörts upp omkring den vit-skäggige krigaren, som på sin ålders höst hamnade i nobelpristagarklassen.

Hemingway tror på prosan som uttrycksmedel, romanens överlägsenhet framför poesin, säger Allan Fagerström i Aftonbladet, som tycker att den "hårdkokte" nobelpristagaren är betydligt andligare och ideellare än många av hans "frälsta" diktarebröder på Parnassen. Och Hemingway själv, som inte lider av någon litterär blygsamhet, har förklarat att hans bästa verk ligger inlåst i ett bankfack tillsvidare — då det är färdigfilat och klart för publicering ska vi få se på gnistor!

Betydligt magrare tycks det vara med ordens mångfald och valör i kulturdebatten härhemma om man tar del av våra inhemska iakttagare. "Inga friska vindar tar tag i seglen och för kulturdebatten ut på djärvare färder" tycker Erik Goland i SIA.

Några lejonjägare har vi tydligen inte här hemma i stil med Hemingway och vikingalynnet har förflyttat sig till andra breddgrader. Social-Sverige visar ringa intresse för socialreportage säger en annan skribent, som ger ett tjuvnyp åt en stor och vida spridd tidning, som skickar sina medarbetare på jordenruntfärder men försummar att servera läsarna ett socialreportage med anspråk på kringssyn och noggrannhet i inhemsk miljö. Vi behöver "granatkastare", som sätter sinnena i svallning och tankarna i rörelse. Birger Norman tar upp Golands synpunkter i veckotidningen Vi med vissa instämmanden och förtydliganden. Var är den lut-

Filmerna "Karin Månsdotter" är välgjorda och står på hög kulturell nivå — så hög och uppstramad att den fått betyget "dödande tråkig" av åtskilliga filmrecensenter. Här ser vi Ulf Palme t. v. som Göran Persson och Jarl Kulle (t. h.) som en mycket, mycket vansinnig Erik XIV. Som helhet måste emellertid understrykas att skådespelarprestationerna äro utmärkta.

Johanssons stora roll

Novell av Gösta Pettersson

Teckningar: Ivar Andersson

Johansson är vid teatern. Han är den äldsta vid den teatern. Han har arbetat där i femton år. Ja, just arbetat, för Johansson är inte skådespelare. Han är scenarbetare. Johanssons stora dröm var, att komma till teatern och han gjorde det till slut, men inte som han hade hoppats som skådespelare, utan som scenarbetare. Men det smakade i alla fall lite fågel.

Johansson har en liten defekt. Han stammar och om han inte hade gjort det kanske han skulle ha kunnat bli skådespelare. Det största bakslaget i hans liv var när en regissör skulle sätta upp en pjäs och hade annonserat i tidningen efter en ung blond man. Johansson hade sökt platsen och han var säker på att han skulle få den, men när han kom in till regissören hade han stammat och då hade den store sagt:

— Er kan jag inte ha i den här rollen.

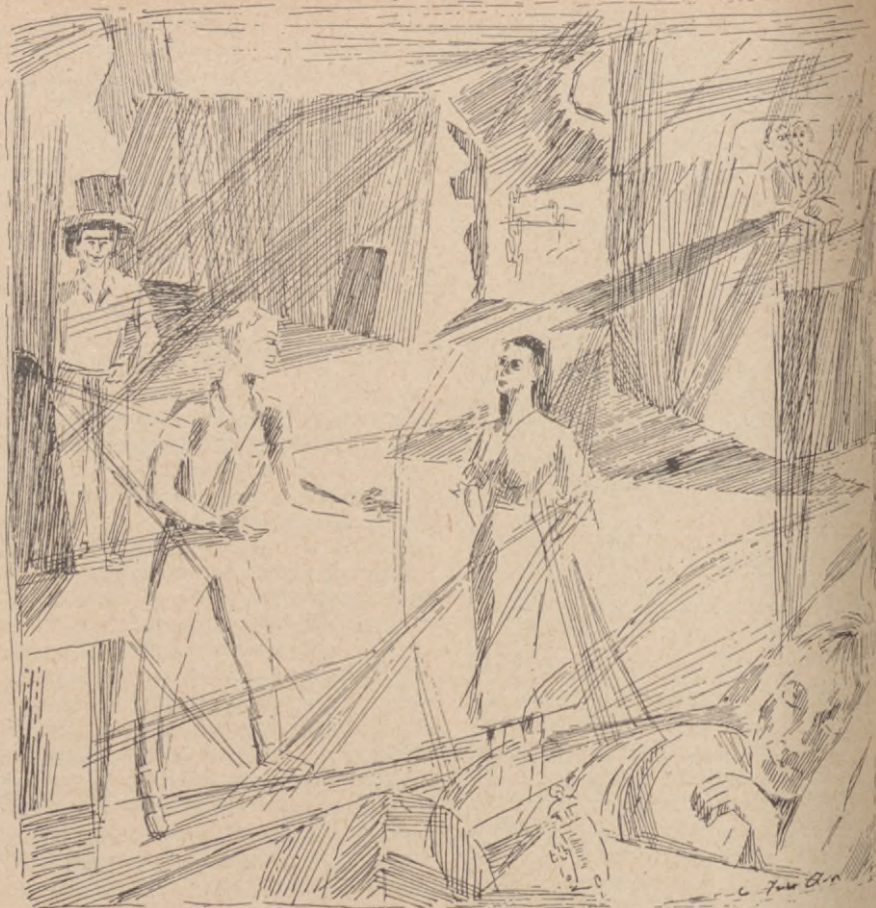
— Varvarvarför det?

— Jo, det är meningen att det ska vara en speltid på två timmar och om ni får rollen kan vi inte klara den på under tre.

Mycket nedslagen hade Johansson lämnat kontoret. Det var sista gången som han försökte bli skådespelare, men hans stora längtan till teatern hade inte upphört för det. Till slut hade han fått arbete vid teatern, men det var som sagt som scenarbetare. Johansson trivdes med sitt jobb och kunde alla skådespelarnas roller utantill.

Han skulle kunna hoppa in i vilken roll som helst bara han fick en chans, men den tycktes aldrig komma.

Under akterna stod han i kulisserna och såg på skådespelarna på scenen och han avundades dom och han var kär i pjäsens hjältinna. Han hade alltid varit kär i den aktrisen som hade huvudrollen och just nu var det den långa, slanka och mörkögda fröken Bergman. Hon hade en

önskeroll, en roll där verkligen fick spela över hela sitt register och Johansson stod där i kulisserna och avundades hjälten, som han inte tyckte om. Johansson hade aldrig tyckt om hjältarna vad det nu kunde bero på.

Johansson följde pjäsen replik för replik och tänkte, om det ändå hade varit han som varit hjälten, om det ändå varit han som fått kyssa fröken Bergman i sista akten, om det ändå varit han som fått jaga ut skurken, den svartmuskige Pablo Gonzales strax före ridåfallet. Men nu var det inte så. Nu var det i stället på det sättet, att han om några minuter skulle få börja ordna på scenen för nästa akt.

Johansson arbetade tyst och rutinmässigt och han tyckte, att fröken Bergman log mot honom när hon gjorde sej klar för entré. Så var det alla kvällar och Johansson stod och väntade på den dagen då det skulle hända nåt med hjälten, då inspecienten skulle springa omkring som en vansinnig och slita sitt redan förut tunna hår.

— Vi blir tvungna att ställa in, skulle han skrika. Hur ska vi göra, hur ska vi klara det här. Vi blir tvungna att ställa in.

Då skulle Johansson lugnt gå fram till honom och säga:

— Varför ska ni ställa in?

Han visste att inspecienten skulle kunna döda en starkare man än Johansson, men Johansson skulle fortfarande vara lika lugn och inte skulle fortfarande vara lika lugn och inte skulle han stamma heller och så skulle han säga:

— Ja, men jag kan ju spela huvudrollen om ni vill.

Inspeicienten skulle naturligtvis titta menande och misstänksamt på honom, men då skulle Johansson säga ett par repliker. Dom där riktigt slagkraftiga i tredje akten och så skulle inspecienten falla till föga och säga, att dom fick väl ta chansen. Fröken Bergman skulle le mot Johansson och tacka honom för att han räddade hennes föreställning.

— Det gör jag så gärna, kollegor emellan, skulle Johansson svara och le tillbaks.

— — —
Det var en kvart kvar tills föreställningen skulle börja. Johansson var klar med sitt och stod och hängde bakom scenen. Skådespelarna satt i sina loger och sminkade sej. Alla satt i sina loger, utom hjäl-

ten — herr Lundgren — han hade inte kommit än, men han brukade ofta komma sent.

Lite diva, brukade Johansson tänka, det är därför han kommer så sent. Tycker att han är nåt förstås.

När det var tio minuter kvar till föreställningen skulle börja hade herr Lundgren ännu inte kommit. Men då ringde det inne på kontoret och det var från ett av stans sjukhus och en röst talade om för inspecienten, att Lundgren hade blivit påkörd av en bil på väg till teatern.

Inspecienten rusade ut från kontoret. Han svor, han slet sej i håret, han uppträdde överhuvud som om han skulle ha mist förståndet.

— Vi får ställa in, vrålade han. Lundgren har blivit påkörd av en bil. Han ligger på sjukhuset.

Nu har min chans kommit, tänkte Johansson, i morron är jag en berömd man.

Han gick sakta fram till inspecienten.

— Det är väl onödigt att ställa in bara för att herr Lundgren inte kan komma, sa han.

Det var precis som han hade tänkt. Han stammade inte när han pratade. Johansson såg på inspecienten. Inspecienten såg på Johansson. Det var ingen vänlig och välvillig blick. Det var hat och förakt på botten av den.

— Är ni vansinnig människa? skrek han. Står ni här och driver med mej? Här sitter salongen full med folk och jag har ingen som kan göra huvudrollen och så står ni och driver med mej.

— Jag driver inte, jag kan göra huvudrollen.

Johansson var fortfarande lika lugn. Inspecienten såg ut som om han höll på att tappa hakan och han skrattade ett tomt, tonlöst skratt, precis som i riktig gamla pjäser, eller i riktigt gamla filmer.

Johansson tog ett par repliker och inspecientens ansikte förändrades och det lyste upp och han klappade Johansson på axeln och sa:

— Ja, men det är ju strålande. Det är ju bättre än om det varit Lundgren. Jag har förresten inte nån gång tyckt att Lundgren har klarat den här rollen riktigt.

Inte jag heller, tänkte Johansson svara, men man ska inte tala illa om kollegor och allra helst inte när man får deras roller när dom ligger på sjukhuset.

— Då börjar jag sminka mej då, sa Johansson.

— Just det, sa inspecienten, vad står ni här och tänker på.

Johansson gick bort till Lundgrens loge och i rasande fart sminkade han sej. Det märkliga var, att Lundgrens kläder satt som om dom varit skraddarsyddas för Johansson. Just när han skulle göra sej klar för entré kom fröken Bergman in i logen utan att knacka på dörren. Hon log mot Johansson. Hon log tillbaks och slog ut med haden och bjöd henne att sitta. Först nu såg han riktigt hur vacker hon var.

— I kväll måste vi göra succé, sa hon. I kväll gäller det verkligen att lyckas. Det sitter betydelsefullt folk från filmen i salongen i kväll.

— Jag tycker inte om filmen, sa Johansson.

— Men för min skull.

— Jag gör alltid mitt bästa, sa Johansson.

— Tack.

Fröken Bergman log mot honom igen och Johansson kände att han omöjligt kunde misslyckas med henne som motspelerska.

— Nu är det dags, sa hon.

— Ja, sa Johansson, nu ska vi slå ett slag.

Det tog dom varann i hand på och sen började första akten. Johansson var genast inne i sin roll. Han spelade den inte, han var mr Frogg, den amerikanske miljonären, som ingått ett vad och nu arbetade i Mexiko som vanlig arbetare.

— Tack för vad du gjort för mej, sa fröken Bergman genast efter ridåfallet.

— Å, det är ingenting alls.

Inspecienten kom fram till Johansson. Han sken över hela ansiktet och verkade uppspelt som en skolpojke.

— Två såna här akter till och jag bryter kontraktet med Lundgren, sa han.

Johansson drack en kopp te under pausen och tänkte över sitt spel för nästa akt. Nu skulle skurken — den svartmuskige Pablo Gonzales — på allvar börja med sina ränker, både på det ekonomiska planet och på det erotiska, men Johansson var lugn. Han visste att manusförfattaren hade rätt upp det hela i akt tre.

Den lilla klockan ringde och Johansson gjorde sej klar för entré. Andra akten blev ännu mer succéartad än den första och i pausen kom inspecienten med ett kontrakt och ville att Johansson skulle skriva på. Inspecienten hade telegramledes kontaktat teaterns direktions och fått till svar, att han hade fria händer.

Jag väntar med att skriva på kontraktet tills efter sista akten, tänkte Johansson och det sa han också till inspecienten.

— Herr Johansson gör precis som herr Johansson själv vill, sa inspecienten och det var vördnad och respekt i rösten.

Ridån gick för tredje och sista akten. Alldeles innan Johansson skulle göra sin sista entré — den var från vänster — frågade han fröken Berg-

man om dom skulle gå ut tillsammans och äta supé efter föreställningen.

— O ja, hemskt gärna.

— Avgjort då?

— Ja, vi äter din succésupé.

Sen var det dags för entré och sista akten blev om möjligt ännu bättre än dom tidigare. Johansson spelade som i trance och fröken Bergman också. Efter sista ridåfallet ville applåderna aldrig ta slut och Johansson och fröken Bergman blev inropade sexton gånger och det var det största antal inropningar som varit på den teatern sen Johansson började där.

Inspecienten hade tillkallat pressen och fotografernas blixtrar knalade i ett och några närgångna journalister ville intervjua, men Johansson var fämäld och menade att det kunde ju journalisterna klara av själva, som dom brukade göra annars.

När Johansson satt inne i logen och sminkade av undrade han hur tidningarna skulle se ut nästa dag. Han satt och tänkte på rubriker och sen tänkte han på om han skulle tala om för fröken Bergman, att han var kär i henne.

När han var klar gick han bort till fröken Bergmans loge och knackade försiktigt på dörren.

— Stig in, hörde han hennes röst.

Johansson steg in.

— Jag är snart klar.

— Jag beställer en bil så länge.

— Gör det.

— Jag vill tala med dej om en sak sen.

— Jaså.

Fröken Bergman log mot honom och Johansson kände att han skulle kunna tala om för henne i bilen, att han älskade henne.

När bilen var framkörd och dom sjunkit ner i baksätet och fröken Bergman just hade tänt en cigarrett och blåst ut lite blå rök, så vände hon sej till Johansson och frågade vad han skulle säga henne.

— Jajajajajajag äls...

Längre hann inte Johansson för just då ringde väckarklockan.

Gösta Kriland

De båda porträtterade herrarna bära båda förnamnet Gösta och tillhör det yngre kulturmönstret. Där kan vi stanna ett tag med likheten. För det finns olikheter också. Gösta Kriland är tecknare, född norrlänning, verksam som pedagog i tecknarfacket och flitigt anlitad illustratör. Gösta Pettersson är författare, född på Söder i Stockholm och skriver böcker om storstadsungdom med så enkel och självklar psykologisk inlevelse, att man önskar att alla psykologiläroboksförfattare hade åtminstone någon gnutta av hans briljanta framställningskonst. Återgår man så till likheten igen består den vidare i att de båda skrivit var sin bok ungefär samtidigt. Kriland om att "Teckna med blyerts, kol, krita och tusch" (Forum). En utmärkt handledning för bl. a. alla som vill skaffa sig en verkligt stimulerande hobby — inte minst på sjukhusen och i synnerhet långliggarna torde i hans bok finna något som med all rätt kan inordnas under den vetenskapliga beteckningen "lustbetonad sysselsättningsterapi". Gösta Pettersson vill med sin bok "Ingen förstår" (Norstedts) lära oss förstå ungdomen från deras egen inre värld, sådan den ter sig på klart och vardagligt sätt, skildrad så fint och avväpnandet elegant att man läser sida upp och sida ner — och förstår med ny inlevelse varje sida ända tills man hunnit till slutet. Då har man också avverkat en bra kurs i ungdomspsykologi och man ser kanske en del av pressens dagliga rapporter om "stötår, billån" och andra ungdomliga förvillelser i en belysning som de dagsfärska rubrikerna inte förmå ge oss. I korthet: de här två herrarna ha angelägna budskap — medborgarkunskap i konst och mänskiskokänedom utan högtidligt svängande pekpinna.

Gösta Pettersson

Ett nytt grepp på arbetsvårdsfrågorna

innehär den nya plan som framlagts för partiellt arbetsföra i Stockholm, skriver *Aftontidningen*.

Det är ett mycket ambitiöst program, som förverkligat skulle betyda en ordentlig upprustning på detta hittills eftersatta område.

Man tänker sig en samordning av de nuvarande splittrade åtgärderna för de partiellt arbetsföra under ett arbetsvårdsorgan inom socialroteln. En rad nya institutioner skall inrättas, bl. a. ett arbets-

träningsinstitut där man skall kunna ta hand om 125 hjälpbehövande. Till nybeträningarna hör arbetsträning för invaliderade tjänstemän och husmödrar. För de förra tänker man sig en s. k. skenfirmaverksamhet, där kontorstädning skall kunna ske, och för de senare avser man att inrätta ett träningskök.

Det är särskilt tacknämligt att man tänk på de invaliderade husmödrarna som sannolikt är den mest försummade gruppen.

(Forts. fr. sid. 17)

verklighetsunderlag, belysande siffror och vad till ämnesområdet hör, kan man inte frigöra sig från intrycket att ev. idégivare och "granatkastare" har lite svårt att finna livsluft i dagens expertsamhälle.

Medan kulturdebatten ligger och smågappar i väntan på vind kan man dröja en stund hos våra filmfabrikanter. De ha ju fördelen att kunna locka publikmassorna till sina verk. Sämre är det i det avseendet för de s. k. kulturexperterna i spalternas undanskynda utsiktstorn. Med stora förväntningar gick vi alltså med den första snön knarrande under skosulorna till den festligt upplysta biografen för att beskåda Alf Sjöbergs nya skapelse "Karin Månsdotter". Kanske hade vi allt för livligt i minnet återkallat skillingtryckvisans sagostämning om "Liten Karin", spiketunnan och allt annat mer eller mindre förgyllt vi hört, när vi sjönk ned i den mjuka biograffåtöljen. Men sagostämningen blåste snart bort. Mästerregissör Alf Sjöberg håller handling och skådespelare i ett stramt grepp och inte blev det några glada smil att skåda i publikhavet när man avtågade från den förrättningen — nota bene om man nu kommit för att se "någonting riktigt romantiskt och vackert". I en debatt för något år sedan, då tidningarnas publikfriande innehåll var på tapeten, yttrade en av deltagarna att en tidningsman måste beakta vissa omständigheter: det är exempelvis flera läsare som är intresserade av Erik XIV:s förhållande till Karin Månsdotter än hans utrikespolitik. I den här filmen får man ingen vidare klar bild av Karin Månsdotter och heller inte av utrikespolitiken. Däremot är Erik XIV mycket, mycket vansinnig och flänger och far i de dystra slottsgemaken och valven på ett högst tålamsprövande sätt. En betydlig nypa förnuft åt den alltför vansinnige kungen hade inte varit någon historieförfalskning och heller inte fördärvat Jarl Kuller i och för sig utmärkta skådespelarprestation i vansinnets tecken. Om man nu i filmen funnit det lämpligast att framställa de allra nattsvartaste dragen i kungens tillstånd så får man inte glömma att Erik XIV dock till ex. i doktor Ingvar Anderssons utmärkta historieskrivning företer många förnuftiga drag. Filmen hade heller inte förlorat på att ta med några mjukare partier från livet på slottet — detta skulle ha gett mera styrka åt hela handlingen. Nu exploderar handlinger och konflikter på ett sätt som gör att knallarna kommer alldeles för tätt och sammandraget vilket gjort sig bättre på en teater scen än i en film. I övrigt bör dessa kritiska kommentarer inte avskräcka någon från att se en film som uppvisa en så fin rad sällsynt goda skådespelarprestationer och så mycket välgjort arbete i bildkonst och teknik med hög kulturell ambition.

S. H.

Anders Kristenson †

Professor Anders Kristenson vid Karolinska institutet i Stockholm har avlidit. Han var nära 66 år gammal och skulle snart ha uppnått pensionsåldern när hans krävande arbetsdag avbröts på det sjukhus han tjänat så många år. Professor Kristenson var en fin och nobel människa som vi i De lungsjukas riksförbund har många anledningar att ihågkomma. Förutom den varma omtanke som alltid omstrålade hans gärning som läkare hade han vid några tillfällen en ledning att visa oss ett stöd i vårt arbete som närmast förvånade oss att han kunde ägna tid och intresse åt. Deltagare vid våra kongresser minns honom som uppskattad föredragshållare och vid åtskilliga tillfällen stod han på samma organisatoriska plattform som vi, när nya idéer i tbc-vården skulle drivas fram. När vårt förbund år 1948 uppvaktade regeringen i syfte att ordna läkemedelsfrågan för de lungsjuka på ett förnuftigare sätt deltog professor Kristenson som medicinsk expert och kämpade sida vid sida med oss för en förnuftigare tingens ordning. Landets lungsjuka minns professor Kristenson inte bara i egenskap av läkare utan också som en medkämpe på det organisatoriska planet.

Anders Kristenson var född i Bohuslän, avlade med. kand.-examen i Uppsala 1912, blev med. lic. i Stockholm 1917 och disputerade för medicine doktorsgraden i Uppsala 1924. Efter en grundlig utbildning i invärtes medicin, men även i kirurgi och bröstsjukdomar utnämndes han 1940 till professor i medicin vid Karolinska institutet.

Med Anders Kristenson har en förgrundsgestalt inom nordisk medicin gått bort. Hans solida utbildning, hans uppslagsrikedom, hans energiska genomförande av problemställningarna och hans sunda kritiska sinne var förutsättningar för de betydande insatser han gjort på invärtesmedicinens stora fält. Dessa insatser är desto mer beundransvärda som de utfördes parallellt med hans krävande sjukvårdsarbete och undervisning.

(Forts. fr. sid. 10)

Han sjuknade några dagar före hemresan i en svår mellanöreinflammation, och jag som var med som skeppsläkare vågade inte ta risken att låta honom följa med på den långa seglingen över oceanen, om något skulle tillstöta. Vi fick lämna honom kvar på sjukhuset, och det blev allmän glädje ombord, när vi efter någon vecka per radio fick veta att han hade lämnat sjukhuset och tänkte segla hem med någon av Ålandsbarkarna. Men ändå var det tomt efter honom. En man borta är alltid en man borta i en så liten värld.

Jag tänkte just gå in till telegrafisten i radiohytten, när jag stötte ihop med honom i dören. Utan ett ord visade han mig ett telegram. "Eleven Stenquist död genom olyckshändelse."

Styrmännen framförde kaptens order om samling akterut. Nyheten hade spritt sig över hela fartyget på någon minut. Tysta och allvarliga kom pojkar från sina arbeten, kocken och stewarden i sina vita rockar, gamle skeppstimmerman i sin slitna overall. Alla stod tysta och stirrade rakt framför sig, när kapten steg fram till poopräcket.

En av styrmännen sänkte flaggan under mesangaffeln på halv. För slacka brassar drev vi långsamt fram genom den mjuka dyningen.

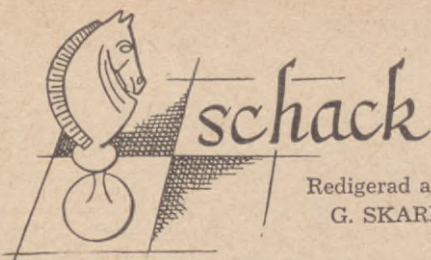
Framme på backen började skeppsklockan klämta, och en av de yngsta pojkar snyftade till i den stora tystnaden. En av de psalmer som alla kunde ljud ut över den oändliga vattenytan, buren av målbrottsstämmorna och de äldres mörkare röster. Så talade kapten. Enkla, varmhjärtade ord om kamraten som för alltid skulle stanna långt därborta bakom oss i en främmande världsdal. Jag stod däruppe snett bakom honom och såg ned på alla pojksansikten. De yngre försökte inte ens dölja tårarna, de äldre stod med sammanbitna ansikten och blicken riktad mot något oändligt långt borta. Ingen gjorde en rörelse under den tysta minuten. Så vände sig kapten om utan ett ord och gick ned under däck. Det blev förste styrman som bröt tystnaden med ett enda ord

— Fortsätt.

En paus i det dagliga arbetet var slut.

Arne Tallberg

schack

Redigerad av
G. SKARP

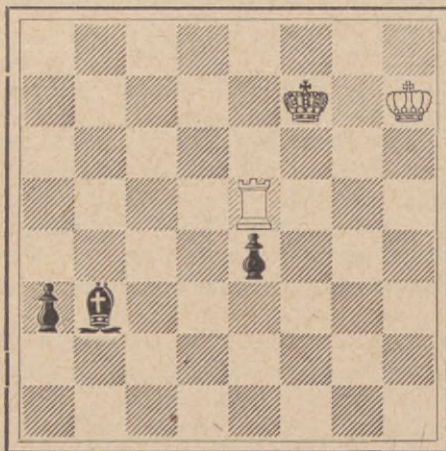
En pärla bland miniatyrer

Miniatyrstudien här nedan — komponerad av W. Daniel — är en verklig pärla på området. Konstruktionen är lätt och luftig samt närmast av parti-karaktär. Trots det ringa materialet är den synnerligen innehållsrik, och lösningsförloppet bjuder på både eleganta och fyndiga poäng.

STUDIE

Av W. Daniel

Vit drar och gör remis.

Vit: Kh7, Te5 = 2.

Svart: Kf7, Lb3, Ba3, e4 = 4.

Keres trollar med pjäserna

Stormästaren Paul Keres trollar i efterföljande parti, hämtat från schackolympiaden, med schackpjäserna på sitt oeffterhärmliga och lekfullt eleganta sätt.

Vit: Keres

Svart: Wade

1. e4, e6
3. Sc3, Sf6
5. e5, Sd7

2. d4, d5
4. Lg5, Le7
6. h4, Lxg5?

Ej att rekommendera. Teorien anger 6. —, c5.

7. hxg5, Dxg5
9. Sf4, a6

8. Sh3, De7
10. Dg4, Kf8

Något bättre, ehuru ej tillfredsställande var 10. —, g6.

11. Df3, Kg8
13. Lxh7! —

12. Ld3, c5

Typiskt Keres! Pjäsoffret splittrar den svarta kungsställningen och banar väg för de vita angreppspjäserna.

13. —, Txh7
15. 0-0-0, f5
17. Th8!

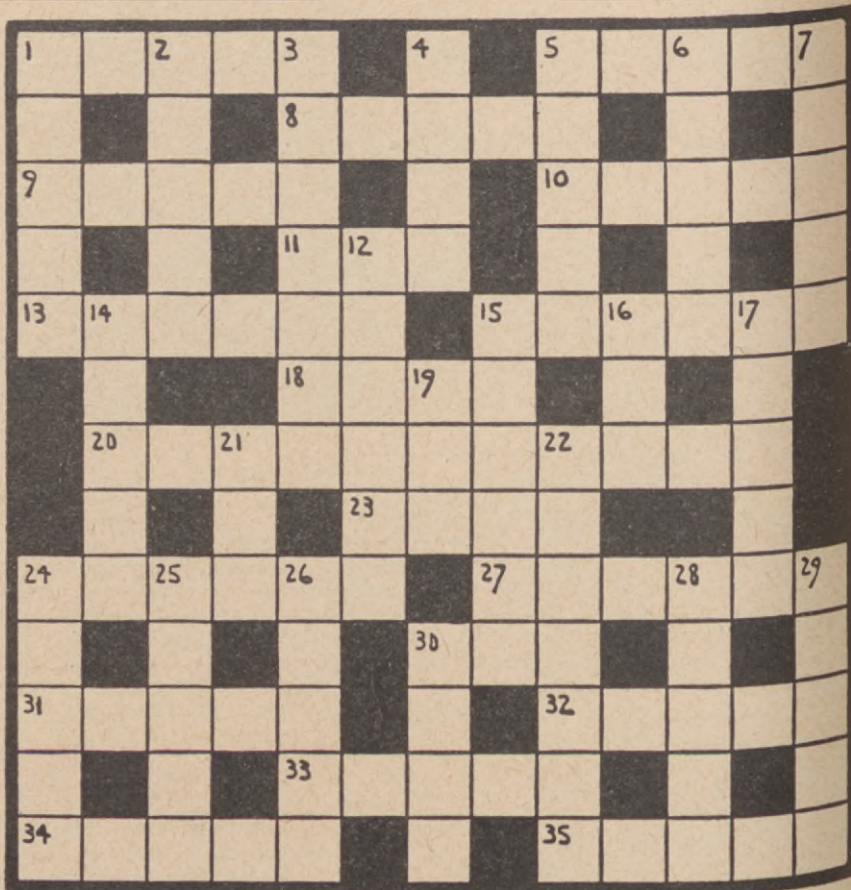
14. Txh7, Kxh7
16. Th1, Kg8

Här kapitulerade svart. Ett välmotiverat beslut!

LÖSNING

Problem av A. Ellerman. Matt i två drag. 1. Tb7.

KORSORD nr 1

VÄGRÄTA ORD:

1. Bör ej förekomma, när man spelar poker. (5)
5. Dricker man utan entusiasm. (5)
8. Över snötäckt mark den glider, sägs på tal om gamla tider. (5)
9. Ett ljuskänsligt ämne och slipper Pålle på kvällen. (5)
10. Budord och läte. (5)
11. Har en uttrycksfull mimik. (3)
13. Är det goda tider för just nu. (6)
15. Adam och Eva. (6)
18. Visans Karin. (4)
20. "Ärtförtärande, mogna bygd!" (11)
(Torsten Fogelqvist.)
23. En svenska i Bagdad. (4)
24. Femtio kronor på varann. (6)
27. Sketch i revy. (6)
30. Får man ungefär ett i veckan. (3)
31. Bland det obehagligaste en kvinna kan råka ut för. (5)
32. En starkt repellerande känsla. (5)
33. Ofta försett med fönster. (5)
34. Vatten! Vatten! (5)
35. Av en sådan får man kork. (5)

LODRÄTA ORD:

1. En prick som förr var chick. (5)
2. Grått. (5)
3. Elake gossen Ruda. (7)
4. Varför ska just konst vara —, sa tavelskojarn. (4)
5. Yussuf ben Alis skumma affär. (5)

6. När man orörlig sitter och rakt ingenting gitter. (5)
7. Tas fram när snön kommer. (5)
12. Pengar. (6)
14. Ska ni inte lämna detta korsord. (5)
15. En sådan småtting riskerar rotting. (6)
16. Bar. (3)
17. Hör till de vulgära orden, men är väldigt bra för jorden. (5)
19. Har sin styrka i skärpan. (3)
21. Swingpjatt. (3)
22. Gör olaga affärer i sprit. (7)
24. "Endast tack vare min sinnesnärvaro..." (5)
25. Spelar ingen roll, om han är arbetslös. (5)
26. Eget ros ger — os, säger ordspråket. (5)
28. Köttens begärelse. (5)
29. Nassars låt. (5)
30. I lätt toalett i sommarbalett. (4)

Tävlingsregler.

Lösningar till korsord nr 1 skall vara Status Redaktion, Kocksgatan 15, Stockholm, tillhanda senast den 10 febr. 1955. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 1". Glöm ej att tydligt ange namn och adress. Två priser, ett på tio och ett på fem kronor, utdelas. Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status marsnummer 1955.

Lösning till korsord nr 10.

VAGRÄTT: 1. Boskap. 4. Snabel. 7. Smita. 9. Epok. 11. Kåta. 12. Däre. 13. Positivhalare. 15. Bröstkaramell. 18. Amok. 20. Rhen. 22. Låna. 23. Askgrå. 24. Dykare. 25. Platta.

LODRÄTT: 1. Bokköp. 2. Sist. 3. Potatistikokare. 4. Stadsherrskap. 5. Aber. 6. Läkare. 8. Mani. 10. Pelare. 14. Sjöman. 15. Ballad. 16. Mär. 17. Längta. 19. Mara. 21. Härt.

Pristagare:

1:a pris kr 10:—, herr Eric Johansson, Box 47, Röstänga.

2:a pris kr 5:—, fru A. Henrikson, Mariagatan 22, Göteborg V.

Lösning till korsord nr 11.

VAGRÄTT: 1. Franska. 5. Bibel. 8. Bovjakt. 9. Moses. 10. Lur. 11. Längdmått. 13. Utkik. 15. Order. 16. Sakrament. 18. Sup.

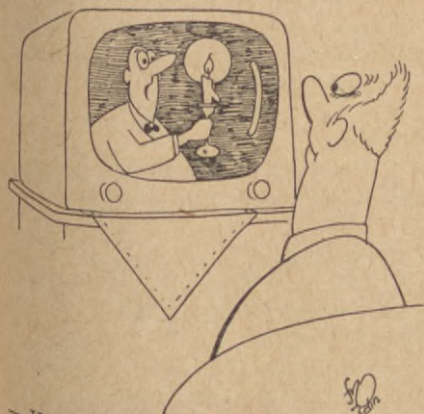
LODRÄTT: 1. Fabel. 2. Alvar. 3. Stalllykta. 4. Afton. 5. Bom. 6. Bistånd. 7. Lusttur. 12. Drottning. 13. Utskott. 14. Koksalt. 17. Enbär. 18. Solår. 19. Parad. 21. Tal.

Pristagare:

1:a pris kr 10:—, fru Julia Wiktorin, Upplandsgatan 51, Stockholm Va.

2:a pris kr 5:—, fru Karin Larsson, Lövsagatan 31 E, Örebro.

TELEVISION

— Vi gör ett uppehåll ett par minuter —
det har gått en propp...

SIEVERTS

TVÅAUTOMATER

i hygienens tjänst

Sieverts tvåautomat användes i allt större utsträckning inom våra sjukhus, industrier och i offentliga tvättrum. Användbar både för flytande tvål och desinfektionsvätskor.

Sieverts tvåautomat har patentsökt tryckventil med liten kontaktyta som reducerar smittorisken till ett minimum.

AB MAX SIEVERT, SUNDBYBERG

Prästgårdsg. 9. Tel.: 28 25 30. P. O. B. 55

Filial: Norra Larmg. 11—13. Tel.: 13 15 20. Göteborg

Rörtekniska Byrån A.-B.

A. Nyström, V. Roxman

T. Ericson, A. Thingwall.

N. Mälarstrand 24 — STOCKHOLM

Tel. 52 44 44, 52 44 45

Konsulterande ingenjörsfirma för värme-, ventilations- och sanitetstekniska anläggningar.

Fredrikssons

INDUSTRI AB

KINNA

GOTT NYTT ÅR 1955 tillönskas av

STOCKHOLM:

Arleij, Folke, Valhallavägen 75
Aromatic, Industri AB, Bryggvägen, Gröndal
Berkel AB, Kungsgatan 72
Björklund & Co., AB, Rudolph, Malmtorgsgatan 8
Blomkvist, E. John, Tandläkare, Centralpalatset
Brenner, Sam, Järnaffär, S:t Eriksgatan 94
Brobeck, John, Tandläkare, Sturegatan 16
Brunander, Lemke AB, Nybrogatan 9
Byrenius, Gustav, AB, Birger Jarlsgatan 32
Cederlöf, Eric, AB, Humlegårdsgatan 12
Crafoord, Clarence, Professor, Sabbatsbergs Sjukhus
CTC AB, Nybrokajen 7
Dahlin, Otto, AB, Sveavägen 62
Drougge, Adolf, Läkare, Liljeholmsvägen 8
Elfabriken AB, C. Nordström & Co, Fridhemsgatan 46
Ellena, Päls- & Damkonfektion, Drottningholmsvägen 12
Eriksson, A. H., Kapten, Torsgatan 47
Ernhall, Stig, E:son, Tandläkare, Stureplan 19
Essler, Bengt, Tandläkare, Karlavägen 52
Ewemaskiner, AB, Kornhamnstorg 47
Falk, Sven, Revisor, Regeringsgatan 44
Folke & Co., Carl, AB, Nybrogatan 3
Forsberg, C., Firma, Hantverkaregatan 85
Grenstedt, A. V., Stadsmäklare, Hornsgatan 26
Gustafsson, A. C., AB, Kungsgatan 16—18
Hemlins Mek. Verkstad, Malmskillnadsgatan 34 B
Holmberg, N., Läkare, Gjörwellsgatan 14
Holmgren, Gustav, Skorstensfejarmästare, Karlbergsvägen 22
Johansson, A., Körsnär, Västerlånggatan 60
Johansson, Greta, Tandläkare, Odengatan 104
Johnson, Allan, Maskinfirma, Riddargatan 10
Jäderholm, K. Bruno, Läkare, Ersta Sjukhus
Kaféet, Barnhusgatan 6
Kafé Folke, Folkungagatan 52
Karlsson & Co., J. R., Gävlegatan 20
Kindvall, Wilhelm, AB, Kungsträdgårdsgatan 12
Kinocentralen, AB, Drottninggatan 47
Lavass, M. G. & Rundkvist, A., Hornsgatan 174—176
Leja-Magasinet, AB, Norrmalmstorg
Lind, Tore, Läkare, Gullmarsplan 13, Johanneshov
Lindström, Bo, Doktor, Gullmarsplan 13
Ljud & Bild, AB, Untravägen 13, Hjorthagen
Ljungqvist, Aug., Urmakeri, Beridarebangatan 23 A
Lundin & Törnberg, Mäster Samuelsgatan 12
Mattor & Gardiner, AB, Folkungagatan 59
Mode-Ferm, Box 2059, Stockholm 2
Monberg & Thorson, AB, Kungsgatan 60
Nessim, Nils, AB, Hamngatan 1 A
Nilsson, Josef A., Målerifirma, Runebergsgatan 12
Nockeby Tvätt- & Strykinrättning, AB, Drottningholmsvägen 603
Orell, S., Docent, S:t Görans Sjukhus
Palmqvist, A., AB, Humlegårdsgatan 13
Perfekt Stil, AB, Drottninggatan 30—32
Persson, Bröd., Skinn- & Pälsvaru AB, Regeringsgatan 17
Persson, S. P., AB, Västerlånggatan 38
Pettersson & Mentzing, Gamla Brogatan 11
Reinholds Nya Ångbageri & Kond., AB, Birkagatan 28
Schaub & Co., Bolidenvägen 14—16, Johanneshov
Schneider, J., AB, Västmannagatan 1
Schongin & Engström, Hamngatan 17

Sellberg & Co., Fröhandel, Munkbron 3
Spiros AB, Fjäderfabriken, Bromma
Sternberg, Benno, AB, Arsenalsgatan 6
Stockholms Pantförsäljning, Mälartorget 15—17
Stora Essingens Ångtvätt, AB, Junohällsvägen 1
Ström & Co, P. A., AB, Humlegårdsgatan 10
Strömberg & Co., AB, Regeringsgatan 66
Ståhlberg, Harry, Verkmästare, Sibyllegatan 83
Superior, AB, Nybrokajen 7
Svenska Traktor, AB, Box 12007, Stockholm 12
Wagner, S., Tandläkare, Sveavägen 49
Varubelåningen, Blekingegatan 28
Varubelåningen, Tunnelgatan 1 B
Winterthur, Försäkringsbolag, Engelbrektsplan 2
Wretman, Tycho, Kungstensgatan 38
Yellow Cab., AB, Birger Jarlsgatan 37
Östling, Paul, Järnaffär, Abrahamsbergsvägen 2, Bromma

STOCKHOLMS OMGIVNINGAR:

Andersson, Folke, Tandläkare, Hamngatan 2, Vaxholm
Bälters Bilverkstad, Malmvägen 30, Sollentuna
Claesson, Bertil, Tandläkare, Landsvägen 58, Sundbyberg
Dalaröbageriet, Odinsvägen 15, Dalarö
Ekman, N. O., Skorstensfejarmästare, Skyttevägen 24 A, Saltsjöbaden
Elema, AB, Industrivägen 23, Hagalund
Falk, Filip, Byggmästare, Furuvägen 1, Sundbyberg
Gentz, Carl, Överläkare, Strandvägen, Saltsjöbaden
Gustavsson, S., Skorstensfejarmästare, Villagatan 1, Sundbyberg
Hellström, S. G., Läkare, Charlottenburg, Solna
Huddinge El. Installationsaffär, Box 41, Huddinge
Huddinge Järnhandel, Huddinge
Insulander, Sten, Läkare, Sveavägen 21, Djursholm
Kumlin, Emil, Skorstensfejarmästare, Fogdetorpsvägen 29, Södertälje
Möbelnytt, Tulegatan 2, Sundbyberg
Spånga Ved- & Brädgårdar AB, Industrigatan 4, Spånga
Södertälje Trävaru AB, Ekdalsgatan 9, Södertälje
Wallgren, Erik, Stadsläkare, Södertälje
Wendler, John, Revisor, Vallvägen 18, Lidingö
Åby Tegelbruk, C. J. Gustafsson, Vallentuna

ANDERSLÖV:

Austrell, Torsten, Tandläkare

ARBOGA:

AB Arbogamaskiner

BODEN:

Åkerlunds Ekipering

BORÅS:

Högbergs Rörledningsaffär, Axel, Stuartsgatan 4

DALBY:

Garbe, Carl-Eric, Doktor, Veberödsvägen

ESKILSTUNA:

AB Karlsson & Nilsson

Ohlsson & Lind Bokbinderi, Kungsgatan 36

GOTT NYTT ÅR 1955 tillönskas av

ESLÖV:

Dahlin, Henry, Doktor, Södergatan 16

GÄVLE:

Busscentralens Café

HALMSTAD:

Johansson, Joh. M., AB, Kött- & Charkuteriaffär, Klammerdammsgatan 3

HUSKVARNA:

Grimlund, Kurt, Läkare, Kungsgatan 35
Nord, Gösta, Stadsläkare, Gillesgatan 11 A

HÖÖR:

Eriksson, Sven, Tandläkare, Storgatan 39
Holmström, Eric, t. f. Provinsialläkare, Elvkullen
Larsson, Orvar, Tandläkare, Storgatan 31

JÖNKÖPING:

Carlén, Berndt, Doktor, N:a Strandgatan 10
Heibel, Rolf, Doktor, V:a Storgatan 8
Jerlock, Sture, Centraldispensärläkare, Lasarettet
Nyström, Gösta, Doktor, V:a Storgatan 1
Arman, Gustaf, Doktor, Barnarpsgatan 9

KINNA:

Kinna Juridiska Byrå

KIRUNA:

För. Kiruna Folkpark

LINKÖPING:

Ericson, Vilhelm, Sturegatan 3
Jonssons Plåtslageri, Skolgatan 18

LJUSDAL:

Wallander, AB, A.

LUND:

von Rosen, Erik, Docent, m. fru, Kung Oscars väg 1

MARIESTAD:

Svensson, Elsa, Kungsgatan 18

MALMÖ:

Gynning, Inge, Överläkare, Allmänna Sjukhuset
Hellberg, Per, Doktor, Köpenhamnsvägen 42
af Jochnick, C. A., Doktor, Gustaf Adolfs torg 8 A
von Rosen, Sophus, Docent, Allmänna Sjukhuset
Willén, Ida och Gösta, Läkare, Mariedalsvägen 54

MOTALA:

Motala Glasmästeri AB

NORRAHAMMAR:

Leirup, Helge, Provinsialläkare

SIGTUNA:

Bergholtz & Co., K. G., Klockgjuteri

SKELLEFTEÅ:

AB A. Hedman, Box 138

VEBERÖD:

Romaeus, Ture, Tandläkare

*

De Lungsjukas Riksförbund, Styrelsen
Förbundsexpeditionen Personal
Status Lokalredaktion, Malmö

PATIENTFÖRENINGAR:

Patientföreningen Enighet, Centralsanatoriet, Arvika
St. Ekebergs Patientförening, Axvall
Bollnäs Sanatoriums Patientförening, Bollnäs
Patientföreningen Skogsblomman, Västeråsens Sanatorium,
Borås
Broby Patientförening, Broby
Föreningen Hjälpssamheten, Kroppefjälls Sanatorium, Dals-
Rostock
Patientföreningen, Eksjö Sanatorium
Högbo Patientförening, Falun
Furs Patientförening, Furs Sanatorium
Garphytte Patientförening, Garphyttan
Patientföreningen, Renströmska Sjukhuset, Göteborg
Sandarnes Patienters Understödsförening, Göteborg
Kungshults Sanatoriums Patientförening, Hälsingborg
Kolmårdspatienternas Intresseförening, Kolmårdssanatoriet
Solbackens Patientförening, Kullsveden
Tjärnans Patientförening, Kullsveden
Fagereds Patienters Understödsförening, Lia
Lugnets Patientförening, Lugnet
Löts Sanatoriums Patienters Understödsförening, Malmby
Målilla Patienters Understödsförening, Målilla Kyrkby
Blommenhofs Sanatoriums Patientförening, Nyköping
Falcks & Nylands patientförening, Nyland
Patientföreningen "Nytta och Trevnad", Orup
Romanäs Patienters Förening, Romanäs
Sandträsk Patientförening
Patienternas Understödsförening, Sanatoriet, Sundsvall
Svenshögens Patienters Självhjälpskassa, Svenshögen
Sävsjö Patienters Förening, Sävsjö
Väsby Sanatoriums Patienters Understödsfören., Uplands Väsby
Patientföreningen vid Lungkliniken, Uppsala
Patienternas Understödsförening, Länsanatoriet, Uttran
Vattholma Sanatoriums Patientförening, Vattholma
Follingbo Patientförening, Visby
Väsby San. Patienters Understödsförening, Uplands Väsby
Patienternas Understödsförening, Sanatoriet, Västerås
Sjö-Gunnarsbo Patienters Understödsförening, Åsunden
Patientföreningen, Norra Sjukhemets Annex, Örebro
Patientföreningen Nytt och Nöje, Örnköldsvik
Österåsens Patientförening, Österåsens Sanatorium

GOTT NYTT ÅR 1955 tillönskas av

KONVALESCENTFÖRENINGAR:

Arvika Konvalescentförening, Arvika
Avestaortens Konvalescentförening, Avesta
Dalarnas Lungsjukas Centralförening, Avesta
Bodens Konvalescentförening "Contact", Boden
Västra Hälsinglands Konvalescentförening, Bollnäs
Ölands Konvalescentförening, Borgholm
Södra Älvsborgs Konvalescentförening, Borås
Byske Konvalescentförening, Byske
Föreningen Eskilstuna Lungkonvalescenter, Eskilstuna
Mellanskånes Konvalescenthjälp, Eslöv
Mellersta Hallands Konvalescentförening, Falkenberg
Faluortens Konvalescentförening, Falun
Göteborgs Lungsjukas Centralförening, Göteborg
Hagfors Konvalescentförening, Hagfors
Södra Hallands Förening för Tbc-konvalescenter, Halmstad
Norra Hälsinglands Konvalescentförening, Hudiksvall
De Lungsjukas förening i Hälsingborg m. o.
Västernorrlands Lungsjukas Centralförening, Härnösand
Ängermanlands Lungsjukas Konvalescentförening, Härnösand
Hässleholms Konvalescentförening, Hässleholm
Kristianstads Läns Centralorganisation för lungsjuka, Hässleholm
De Lungsjukas Konvalescentförening, Höganäs
Tärna Konvalescentförening, Joeström
Jokkmokk-Parjus Konvalescentförening, Jokkmokk
Jönköpings Läns Lungsjukas Centralorganisation Jönköping
Jönköpingsortens Konvalescentförening, Jönköping
Kalmar Konvalescentförening för Lungsjuka, Kalmar
Kalmar Läns Centralorganisation för Lungsjuka, Kalmar
Karlshamnstraktens Konvalescentförening, Karlshamn
Karlskoga Konvalescentförening, Karlskoga
Karlskronaortens Konvalescentförening för Lungsjuka, Karlskrona
De Lungsjukas Konvalescentförening i Karlstad m. o.
Kristianstads Konvalescentförening, Kristianstad
De Lungsjukas Konvalescentförening, Kristinehamn
Norra Hallands Konvalescentförening, Kungsbacka
Borlänge-Tunabygdens Lungsjukas Konvalescentförening, Kvarnsveden
Föreningen Lungsjuka i Köping
Landskrona Konvalescentförening för Lungsjuka, Landskrona
De Lungsjukas Förening i Östergötland, Linköping

Östergötlands Läns Centralorganisation för Lungsjuka, Linköping
Västra Medelpads Konvalescentförening, Ljungaverk
Kronobergs Läns Konvalescentförening, Lugnet
Luleå Konvalescentförening "Koncento", Luleå
Norrbottens Lungsjukas Centralorganisation, Luleå
De Lungsjukas Förening i Lund m. o.
Konvalescentföreningen Bången, Lycksele
Malmbergets Konvalescentförening "Malkova", Malmberget
De Lungsjukas Förening, Malmö
Malmöhus Läns Lungsjukas Centralorganisation, Malmö
De Lungsjukas Förening & Understödsfond, Norrköping
Oskarshamnortens Konvalescentförening för Lungsjuka, Oskarshamn
Konvalescentföreningen Sirius, Piteå
Ronnebyortens Konvalescentförening för Lungsjuka, Ronneby
Salaortens Konvalescentförening, Sala
Sandvikens Konvalescentförening, Sandviken
Kalixbygdens Konvalescentförening, Sangis
Älvkarleby Konvalescentförening, Skutskär
Stockholms Läns Lungsjukas Konvalescentförening, Solna
Centralstyrelsen för Stockholms Lungsjuka
Föreningen för Lungsjuka i Stockholm
Medelpads Lungsjukas Konvalescentförening, Sundsvall
Konvalescentföreningen i Säffle m. o.
Sölvesborgstraktens Konvalescentförening, Sölvesborg
Mellersta Bohusläns Konvalescentförening, Uddevalla
Konvalescentföreningen Lövsta, Umeå
Uppsala Konvalescentförening, Uppsala
Uppsala Läns Konvalescentförening, Uppsala
Hallands Lungsjukas Centralförening, Varberg
Varbergs med omnejd Konvalescentförening, Varberg
Vimmerbyortens Konvalescentförening, Vimmerby
Gotlands Konvalescentförening, Visby
Värnamoortens Konvalescentförening för Tbc-sjuka, Värnamo
Västerviks Konvalescentförening, Västervik
Centralorganisationen för Lungsjuka i Västmanland, Västerås
Konvalescentföreningen Aros, Västerås
Konvalescentföreningen för Lung-tbc-sjuka i Ystad m. o.
Älvsby Konvalescentförening, Älvsbyn
Nordvästra Skånes Konvalescentförening, Ängelholm
Örebro Konvalescentförening, Örebro
Norra Ängermanlands Konvalescentförening, Örnsköldsvik
Jämtlands Läns Konvalescentförening, Östersund

Solidar

Vjut den välagade skånska maten på någon av de sju Solidarrestaurangerna

Pilgården	Bergsgatan 20
Ströget, Södergat 5	Drottningtorget 10
Folkets Hus	Malmgården
Temperance — även hotell	

Gynna
svensk industri

STOCKHOLM

Allt i Sulläder, Plattläder, Skinnvaror, Arbetskodon, Trätöflor, Stövlar, Pjäxor, Chaufförkängor, Skinntöflor, Chaufför- och arbetshandskar, Reseffekter, Tåg- virke, Bindgarn och seldon finner Ni i **Oskar W. Lindgren & Co. Läderhandel**, (Torsten Blidén). Ringvägen 127 (nära Götgatan). Tel. 41 09 14. Obs! Boxkalv- stövlar, Sportskodon, Motorkängor och sydda manskängor av **C. G. Ströms** i Kumla välkända fabrikat. Mod. priser.

Svenskt Papper Aktiebolag

Sveavägen 98, Stockholm

Alla slag av papper för tryckerier

Specialitet:

Tryckpapper för böcker och tidskrifter - Broschyromslag

Försäkringsbolaget "ZÜRICH"

Birger Jarlsgat. 8, Sthlm 7. Tel. 67 05 10

Frivillig

sjukpenningförsäkring

kan tecknas av den, som har annan inkomst av förvärvsarbete än av tjänst samt av hemmafruar och studerande.

Upplysningar lämnas av den allmänna sjukkassan på orten.

STOCKHOLMS LÄNS
ALLMÄNNA CENTRALSJUKKASSA

Sveavägen 61, Stockholm
Tel. 34 99 85

JUTELUMP

Säckar och juteväv köpes. Fördämningsmattor, cisterner, sand- och torkgaltar säljas. **Koksgrytor, Järnbalkar och Plåt.**

A. JÖNSSON & C:o

Timmermangatan 47 - Stockholm
Tel. 43 03 59, 43 63 83

BODEN

Kommanditbolaget BETONG

SANDER & C:o, Hednoret

Telefon Boden 650 16

FALKÖPING

AB. Falbygdens Textilindustri

Telefon 1224

Falköping

Rudbergs Damblusar

Rekommenderas

LULEÅ

AB Luleå Bryggeri

Tel. 13 440 — LULEÅ

Brunnsborrningar

utföras av

Borrörman H. BJURSTEN

Box 524 - LULEÅ - Tel. 3191

MALMÖ

Vår hypermoderna anläggning svarar för en god kundtjänst.

AB. KOLKOKS

Malmö tel. 717 95 växel

NYKÖPING

AB Nyge-Verken

Hemgårdsvägen 10
Tel. 4200

NORRKÖPING

Gummicentralen

Stockholmsvägen 22—26
Tel. 268 30 NORRKÖPING Tel. 268 30

Utför alla slags reparationer
Försäljning av nya ringar

Efter **SÖNDAGSPROMENADEN**
eller **UTFLYKTEN**

smakar maten eller kaffet
utmärkt hos oss

Snabb betjäning - Trevliga lokaler

KONSUM-restaurangen
Norrköping

SUNDSVALL

AB BENGT ANDERSSON
MANUFAKTURAFFÄR

STORGATAN 17
Tel. 3311

Köp

Solstickan

man känner sig rikare

"...nu när man kan byta gar-
diner oftare — tack vare
de billiga priserna och ändå
bibehålla standarden vad kvalitet
och mönster beträffar..."

Rydboholms
AKTIEFÖRETAG